Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 339 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1885 (Ն. Տ.) 2 ՄԱՐՏ 1885 15 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1302

40 ՓԱՐԱ.

ԳԱՅՏԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, [illegible] 2 ղրուշ [illegible]

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և է գրութիւն [illegible]

[illegible] ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ, Գալաթիա, Նորատունկեան խան, [illegible]

درعلیەدە غلطەدە نورادونکیان خانندە {ارەولك} غزتەسی ادارەسنە

Les annonces sont reçues
à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible] Տարեկան	ղրուշ	[illegible]	200
[illegible]	»	»	100
[illegible]	»	»	50
[illegible] համար և [illegible] թղթատարով տարեկան	»	»	240
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով վեցամսեայ	»	»	120
Օտար երկիրներ Տարեկան	Ֆրանք		56
» » Վեցամսեայ	»		28

Գաւառ զրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։ Խմբագրութեան զրկուած ո և է նամակ կամ գրութիւն ետ չ'տրուիր։

Ծանուցմունք կ'ընդունուին
ԻՍՏԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
գործակալութեան ձեռամբ, Գարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԱՀԱՅՈՑ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐԸ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅՈՑ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Արեւելք կ'աշխատի ծանօթացնել իւր ընթերցողաց ո՛չ միայն մեր Ռուսիաբնակ եղբարց վերաբերեալ դէպքերն ու իրողութիւններն, այլ նաև նոցա կարծիքներն ու տեսութիւններն ազգային հանրօգուտ խնդրոց վրայ։ Եւ մեք ո՛րչափ կարեւորութիւն կուտանք մեր Ռուսիաբնակ եղբարց կարծիքներուն, որ եթէ հաւանութեամբ կը յիշատակենք զայնս երբ կը համաձայնին մեր կարծեաց, չենք ուզեր լռութեամբ անցնել երբ սխալ կը թուին մեզ։ Մեր այս աւուր Թղթակցութեանց բաժնին մէջ կը հրատարակենք մեր Տփղիսի Թղթակիցներէ միոյն նամակն, որ Կ. Պոլսոյ Հայոց ինչ ինչ գործերուն ու ձեռնարկներուն վրայ բարենպատակ դիտողութիւններ կը պարունակէ, արձագանգ տալով մեր Ռուսիաբնակ ազգայնոց մի մասին մէջ տիրող գաղափարաց։ Մեր Թղթակցին դիտողութիւնները կրնան ամփոփուիլ սա երկու գլխաւոր պարբերութեանց մէջ.

Ա. Թէ Կ. Պոլսոյ Հայք «Ներսէս Վարժապետեան» Ուսումնարանի համար Ռուսիոյ Հայոցմէ հանգանակութիւն կ'ուզեն ընել, բայց Ուսումնարանը փոխանակ Հայաստանի մէջ բանալու, Կ. Պոլսոյ մէջ բանալու սխալը կը գործեն.

Բ. Թէ ապաքէն Կ. Պոլսոյ Հայք դէշ սովորութիւն մ'ըրած են իրենց վերաբերեալ ամենէն երկրորդական ձեռնարկներու համար իսկ դիմել Ռուսիոյ Հայոց նիւթական օգնութեան։

Ի պատասխան յարգոյ Թղթակցին այս երկու դիտողութեանց, որք յայտնուած են յոյժ քաղաքավար լեզուաւ, անօգուտ չենք համարիր ինչ ինչ բացատրութիւններ տալ։

Գոհ ենք որ յարգոյ Թղթակիցն արժանապէս կը գնահատէ Հոգելոյս Պատրիարքին անուան Կրթարան մը կանգնելու գաղափարն, որուն օգուտները ցոյց կուտայ, և որոյ յաջողութեան ջերմապէս կը փափաքի։ Աւելի յառաջ երթալով, յարգոյ Թղթակիցը կ'ընդունի թէ այսպիսի գաղափար մը ազգովին պարտի գործադրուիլ. Ուստի, իւր դիտողութիւն ո՛չ թէ բուն իսկ ձեռնարկին վրայ է, այլ անոր մէկ մանրամասնութեան վրայ։ Իւր կարծեօք, Ուսումնարանն Ազգին առաւել եւս օգտակար կը հանդիսանայ եթէ հայարնակ գաւառի մը մէջ բացուի, մինչ Կ. Պոլիս անյարմար և ապարդիւն վայր մ'է այդպիսի հաստատութեան մը համար։

Պէտք է սակայն գիտնալ թէ, նախ, Կ. Պոլսոյ մէջ բացուած վարժարան մը անպատճառ Կ. Պոլսոյ Հայոց զաւակները միայն կրթելու չի սահմանուիր։ Բազմաթիւ գաւառացի տղայք կ'ուսանին շարունակ Կ. Պոլսոյ վարժարանաց մէջ, ուր ամեն հայարնակ գաւառներէ միշտ հազարաւոր հայ պանդուխտներ գտնուելով, անոնց զաւակներէն շատեր կը կրթուին Կ. Պոլսոյ Թաղային կամ մասնաւոր վարժարանաց մէջ։ Ղալաթիոյ և ազգային Հիւանդանոցի վարժարաններն յաճախող հարիւրաւոր աշակերտաց գրեթէ ամենքն ալ գաւառացի են, և մայրաքաղաքիս ամեն կողմերն, ամեն արուարձաններու մէջ, գաւառացի տարրն երեւելի տեղ մը կը բռնէ միշտ ազգային վարժարանաց մէջ։ Գաւառի մը մէջ բացուած վարժարան մը նոյն գաւառի և առ առաւելն մօտակայ մի քանի գաւառակներու աշակերտները միայն կրնայ ընդունիլ, մինչ հարիւրաւոր գաւառացի հայ տղայք միայն կերպիւ կամ իբրեւ պանդուխտ շարունակ կը գտնուին Կ. Պոլսոյ մէջ, ուստից լուսաւորութեան ու զարգացման սերմերը կը տանին իրենց բնագաւառներ։ Հետևապէս, ուղիղ չէ զԿ. Պոլիս հայարնակ գաւառներէն բոլորովին անջատ վայր մը նկատել Հայոց համար։ Կ. Պոլսոյ վարժարանաց բարուոքումէն և Կ. Պոլսոյ մէջ կրթական բարձրագոյն հաստատութեանց բացումէն գաւառացիք ուղղակի կ'օգտուին։ Մեր քանի մը մասնաւոր վարժարանաց հաստատումն ու տակաւ յառաջդիմութիւնն եւս ուղղակի նպաստած են գաւառացի պատանեկութեան բարուոք կրթութեան, որ իբրեւ գիշերօթիկ աշակերտ կը դիմէ այդ վարժարաններ։

Երկրորդ, «Ներսէս Վարժապետեան» Ուսումնարանը պէտք լինի ըստ կարի բարձրագոյն դպրոց մը, յորմէ Կ. Պոլիս զուրկ կը մնայ առ այժմ։ Արդ, երբ կ'ընդունինք թէ Կ. Պոլիս Թուրքիոյ Հայոց մտային և վարչային կեդրոնն է, ողջմտութեան, ինչպէս նաև ուրիշ ամեն ժողովրդոց օրինակն հիմնովին հակառակ է՝ գաւառի մը մէջ բանալ կրթական բարձր հաստատութիւն մը յորմէ կեդրոնն իսկ զուրկ կը մնայ դեռ։ Կրթական բարձրագոյն հաստատութիւնք ամենէն առաջ կեդրոնին մէջ կը բացուին միշտ, թէ՛ այն պատճառաւ որ այդպիսի հաստատութեանց մէջ տեսչական և ուսուցչական պաշտօններ վարելու կարող անձինք, ինչպէս նաև այդպիսի հաստատութեանց վրայ հսկողութիւն ի գործ դնելու իրաւունք ունեցող մարմինք կեդրոնին մէջ միայն կը գտնուին, և թէ՛ այն պատճառաւ որ գաւառներէն առաջ կեդրոնն է միշտ որ պէտք ունի բարձրագոյն կրթութեան մը։ Ո՛վ որ լաւ կը հասկնայ այս երկու կարգի նկատումներ, բնաւ դժուարութիւն չունենար ըմբռնելու թէ ինչ պատճառաւ «Ներսէս Վարժապետեան» Ուսումնարանը Կ. Պոլսոյ մէջ բանալ կ'ուզուի։ Նոյն է Թուրքիոյ հայ ժողովրդեան դիրքը բուրգի մը նման. ցննէք, գաւառները բուրգին խարիսխը կը կազմեն և Կ. Պոլիս՝ գագաթն։ Արդ, կրթական բարձրագոյն հաստատութիւնք կրթական բուրգին գագաթը նկատուած են միշտ, և նախակրթարանք՝ բուրգին խարիսխն։ Այս պատճառաւ, բնական է որ Թուրքիոյ Հայոց կրթական բարձրագոյն հաստատութիւնք Կ. Պոլսոյ մէջ պիտի բացուին, իսկ գաւառաց մէջ ամենէն առաջ նախնական կրթութիւնք ծաւալել պիտի աշխատուի։ Այս պատճառաւ է նաև որ մեծանուն Աշտարակեցի Կաթողիկոսին անուան նուիրեալ Ներսիսեան վարժարանը բացուած է Տփղիսի մէջ, — որ Կովկասիոյ Հայոց համար նոյն դիրքն ունի ինչ որ Կ. Պոլիս Թուրքիոյ Հայոց համար ունի, — և ո՛չ թէ Կովկասիոյ գաւառային երկրորդական քաղաքի մը մէջ։ Տեսականն ու գործնականը կը միաբանին այս կէտի վրայ։ Հարկ չկայ դիմել եւրոպական մեծամեծ օրինակներու։ Մեր յոյն հայրենակիցք եւս, որք կրթական ճամբու մէջ մեզմէ աւելի յառաջ անցած են, իրենց կրթական բարձրագոյն վարժարանները բացած ունին Կ. Պոլսոյ և շրջակայ արուարձանաց մէջ, և ո՛չ թէ Թրակիոյ, Մակեդոնիոյ, Եպիրոսի և Թեսալիոյ յունարնակ գաւառաց մէջ։ Կեդրոնը միշտ աւելի ստիպողական պէտք մ'ունի բարձր կրթութեան քան գաւառներն, և կեդրոնը միշտ գաւառներէն աւելի դիւրաւ և աւելի լաւ կարող է մատակարարել բարձրագոյն կրթութեան հաստատութիւնները։ Համրածանօթ իրողութիւն մ'է թէ հայարնակ գաւառներն իրենց նախնական քիչ բարձր վարժարանաց իսկ դասատուները Կ. Պոլսէ բերել կուտան։ Ինչպէս ուրեմն կարելի է գաւառի մը մէջ գտնել ազգային բարձր կրթարանի մը տեսուչներն և ուսուցիչներն։ — Հարկ պիտի լինի ասոնց ամենքն ալ Կ. Պոլսէ ղրկել և պահպանել անդ, որ աւելորդ է ըսել թէ մեծ դժուարութեանց և մեծագոյն ծախուց պատճառ կը լինի։ Եւ այսու ամենայնիւ, ապահով չէ բնաւ թէ «Ներսէս Վարժապետեան» Ուսումնարանն, այս պայմաններու մէջ բացուած ի Հայաստան կամ ի Փոքր Ասիա, պիտի լինի առաւել արդիւնաւոր կամ աւելի բարեկարգ կրթարան. զի այդպիսի հաստատութեան մը վրայ հսկելու և անոր ընթացքըն ուղղելու ձեռնհաս մարմինք կը մնան Կ. Պոլսոյ մէջ իսկ, և տեսուչներու և ուսուցիչներու պէս՝ չեն կրնար փոխադրուիլ գաւառները։

Երրորդ, պէտք չէ մոռնալ թէ, սկզբամբ, կեդրոնը կրթել գաւառն իսկ կրթել է։ Եթէ կեդրոնն ինք զուրկ մնայ կրթութենէ, անտեղի է մեծ օգուտ ակնկալել գաւառաց մէկ անկեան մէջ կառուցուած կրթարանէ մը։ Եթէ կեդրոնը զուրկ մնայ բարձրագոյն կրթութենէ, նմանապէս ապահով պէտք է լինել թէ տեղական յոյժ սահմանափակ օգուտ մը միայն կ'ունենայ գաւառի մը մէջ բացուած բարձրագոյն կրթարան մը։ Այս տեսութիւն ստոյգ է նաև վերաբերմամբ Կ. Պոլսոյ և հայարնակ գաւառաց։ Սոքա իրենց կրթական, մտային և վարչային մասին ուղղակի կամ անուղղակի կը ստանան Կ. Պոլսէ։ Եթէ Կ. Պոլսոյ մէջ բարձր կրթութեամբ օժտեալ բազմաթիւ երիտասարդներ յառաջ գան, գաւառներն անմիջապէս կրնան օգտիլ այսպիսի յառաջդիմութենէ մը։ Մէն մի ուսեալ երիտասարդ գաւառի մը կրթական բարգաւաճման առհաւատչեայն կարող է դառնալ։ Բանի որ ցարդ այսպէս եղած է, պատճառ չկայ ենթադրելու թէ ասկէ հետեւ ալ այնպէս չպիտի լինի, երբ մանաւանդ Կ. Պոլսոյ մէջ հետզհետէ ունենանք աւելի բարձր կրթութիւն աւանդող հաստատութիւններ։

Հայոց ազգին յառաջդիմութեան նկատմամբ ամեն ոք ազատ է տածել լաւատեսական կամ յոռետեսական կարծիքներ։ Բայց սա՛ իրողութիւն անժխտելի է թէ, գաւառացի Հայերն ինչ յառաջդիմութիւն որ ընեն, Կ. Պոլսոյ Հայերն արդէն ըրած պիտի լինին զայդ յառաջդիմութիւն. և թէ Թուրքիոյ գաւառարնակ Հայոց յառաջդիմութիւնն ուղղակի և անուղղակի կախում պիտի ունենայ Կ. Պոլսոյ Հայոց յառաջդիմական շարժումէն։ Եթէ մի անգամ և եթ հասկնանք և ընդունինք այս անքակտելի կապ որով աշխարհագրական, քաղաքական, առեւտրական, մտային և վարչային պատճառներով Կ. Պոլիս և հայարնակ գաւառները սերտիւ կապուած են իրարու հետ, պիտի ըմբռնենք թէ ո՛րչափ բնական է և միանգամայն ո՛րչափ հանրօգուտ՝ որ կրթական բարձր հաստատութիւն մը նախ Կ. Պոլսոյ մէջ բացուի։

Չորրորդ և վերջապէս. Եթէ Ռուսիոյ Հայք կը փափաքին՝ իբրեւ պատիւ մը Հոգելոյս Պատրիարքին յիշատակին՝ նպաստել գաւառացի հայ ուսանողաց կրթութեան, «Ներսէս Վարժապետեան» Ուսումնարանը, թէեւ Կ. Պոլսոյ մէջ բացուած, կարող է լիովին գոհացնել իրենց այս օրինաւոր փափաքը։ Ռուսիոյ Հայք կրնան պայմանագրել որ իրենց հանգանակութեան արդիւնքը գործածուի 20–30 կամ աւելի թուով գաւառացի հայ տղեր ([illegible]) պահելու այն Ուսումնարանի մէջ, որ ինչպէս յայտնի է, գիշերօթիկ պիտի լինի գլխաւորապէս։ Այդ ուսանողք, ըստ կարի բարձր կրթութեամբ օժտեալ, կրնան՝ իրենց հայրենիքը վերադառնալով՝ մէկ մէկ գաւառի մէջ ազգային յառաջդիմութեան հզօր մղում տալ, և ասոր համար պարտական կը մնան իրենց Ռուսիաբնակ եղբարց, որք այսպէս մասնակցելով յանուն Հոգելոյս Պատրիարքին կանգնելի վարժարանին հանգանակութեան, ուղղակի բարիք մ'ըրած կը լինին Հայաստանի, Փոքրն Ասիոյ և Կիլիկիոյ ուսումնատենչ սերնդեան։

Ռուսիոյ Հայոց այս մասնակցութեան խնդիրն զմեզ բնականապէս կը բերէ խօսիլ յարգոյ Թղթակցին երկրորդ դիտողութեան վրայ, իբր թէ Կ. Պոլսոյ Հայք դէշ սովորութիւն մ'ըրեր են իրենց վերաբերեալ երկրորդական ձեռնարկներու համար իսկ դիմել Ռուսիոյ Հայոց նիւթական օգնութեան կամ մասնակցութեան։

Կը ցաւինք յոյժ եթէ բազում ողջամիտ Ռուսահայեր այդ սխալ կարծիքն ունին մեր վրայ։ Ե՞րբ Կ. Պոլիս Կ. Պոլսեցւո՛ց նպաստելու համար դիմած է Ռուսիոյ Հայոց։ Երկու — և ո՛չ աւելի — ձեռնարկներու համար միայն Կ. Պոլիս դիմած է Ռուսիոյ — ինչպէս ուրիշ ամեն երկիրներու — Հայոց, և երկու ձեռնարկներէն ո՛չ մին Կ. Պոլսեցւոց համար էր։ Մին էր Հայաստանի սովուն առթիւ, յորժամ Կ. Պոլսոյ Հայք խնդրեցին և ստացան՝ ինչպէս ուրիշ երկիրներու նաեւ Ռուսիոյ Հայոց նիւթական աջակցութիւնը դժբախտ սովելոց նպաստ հասցնելու համար, և աւելորդ իսկ է ըսել թէ Սովելոց Պատ. Յանձնաժողովոյն գանձած 35,000 ոսկիէն ո՛չ մէկը Կ. Պոլսոյ Հայոց համար ծախք եղաւ։ Երկրորդ ձեռնարկն էր Միացեալ Ընկերութեանց գործն, որում ժամանակ մը նպաստեցին Ռուսիոյ Հայք. և ամեն մարդ գիտէ թէ Միացեալ Ընկերութեանց 3,000ի չափ աշակերտաց մէջ ո՛չ մէկ Պոլսեցի ուսանող կայ։ Ապա ուրեմն, Ռուսիոյ Հայք՝ ընդհանրապէս առեալ՝ ցարդ կոպեկ մը չեն տուած յատկապէս Կ. Պոլսեցւոց օգտին համար։ Իրենց դրամը Կ. Պոլսեցւոց ձեռօք գործածուած է գաւառաց նիւթական ու կրթական պէտքերուն համար, և Ռուսիոյ Հայք սկիզբէն ի վեր գիտցած են թէ իրենց հանգանակութեանց արդիւնքն որո՛ց ձեռօք, ի՛նչ եղանակաւ, ի՛նչ ծրագրով և ի՛նչ նպատակաւ պիտի գործածուէր։ Ուրիշ բան է սակայն թէ «կրթական», բարեգործական և այլ մեծածախս բայց դատարկ նպատակներով աշխարհական և եկեղեցական «առաքեալներ» մերթ ընդ մերթ շրջագայած են Կովկասիոյ Հայոց մէջ և դրամ ժողոված։ Բայց ասոր համար Ռուսիոյ Հայք առ առաւելն իրենց միամտութեան վրայ կրնան ցաւիլ, քան թէ ամբաստանել Կ. Պոլսոյ Հայերն, իբր թէ իրենց յատուկ երկրորդական պէտքեր հոգալու համար դիմած լինին Կովկասիոյ Հայոց։

Իսկ Ազգին սիրեցեալ և ողբացեալ Պատրիարքին անուան նուիրուած բարձրագոյն Կրթարանի մը հաստատման համար անշուշտ պիտի դիմուէր ամեն երկիրներու Հայոց օժանդակութեան, զի գործն համազգային հանգամանք մ'ունի։ Եթէ Ներսէս Զ Աշտարակեցի Կաթողիկոսն եւս այս օրերս վախճանած լինէր, և ո՛չ քառորդ դար յառաջ, անոր անուան Ռուսիոյ Հայոց կողմէ կանգնելի յիշատակարանի մը Թուրքիոյ Հայք անշուշտ սիրայօժար պիտի մասնակցէին, առանց խնդիր ընելու թէ այդ յիշատակարան Տփղիս՞ թէ Երեւանայ մէջ կը կանգնուի։ Ռուսիոյ Հայք կարող են մասնակցիլ «Ներսէս Վարժապետեան» Ուսումնարանի հաստատման, և այսու գործնականապէս արտայայտել յարգոյ Թղթակցին բացատրած զգացումները մեծանուն հանգուցելոյն ազգօգուտ ծառայութեանց վրայ։ Եթէ Ռուսիոյ Հայք իրենց նպաստը կ'ուզեն սահմանափակել միայն Թուրքիոյ գաւառացի Հայոց կրթութեան, «Ներսէս Վարժապետեան» Ուսումնարանն այդոր ալ միջոց կ'ընծայէ, ինչպէս ցոյց տուինք։ Բայց վերջապէս, ո՛չ ոք ստիպմամբ կրնայ պահանջել Ռուսիոյ Հայոցմէն որպէս զի անպատճառ նպաստեն «Ներսէս Վարժապետեան» Ուսումնարանին բացման։ Եթէ ձեռնպահ մնան, այս ալ իրենց գիտնալիք բանն է։ Բայց իրենց կողմէ անարդարութիւն կը լինի դէպ ի Կ. Պոլսոյ Հայերն՝ այդ ձեռնպահութիւնն արդարացնել ճգնիլ ա՛յնպիսի նկատումներով ու միտածումներով, որոց անհիմն լինելը կը յուսանք թէ կրցինք ցոյց տալ այս յօդուածով։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ ՅԱՖՂԱՆՍՏԱՆ

(Թայմզ, 21 փետր.)

«Աֆղանստանի սահմանագլխոյ մասին Երեսփոխանաց Ժողովոյն մէջ Սըր Հէնրի Թայլըրի կողմէ առ Նախարարութեան ուղղեալ հարցումն արձագանգ կուտար անվստահութեան զգացման որով ամեն խոհուն մարդ կը դիտէ այժմ Ռուսիոյ շարժումներն ի Կեդրոնական Ասիա։ Հնդկաստանի Նախարարութեան Խորհրդականը պատասխանեց, ի բացակայութեան Պ. Կլատսթոնի, թէ Կառավարութիւնը պարտի ընդունիլ վերջերս տրուած բացորոշ ապահովութիւնը թէ, ռուսական զօրաց Հերաթայ վրայ քալելուն զրոյցն անհիմն է։ Բայց Խորհրդականն յաւելց, և իր պատասխանին նշանակութիւնն այս մասին մէջ է, թէ Հերաթ այժմ պաշտպանեալ է Աֆղանստանի Էմիրին բազմաթիւ զօրաց կողմէ, և թէ զՀերաթ գրաւելու համար Ռուսիոյ կողմէ ո՛ և է փորձ ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ։ Խաղաղութեան շահուց համար յուսալի է որ ռուս կառավարութիւնը պիտի հասկնայ թէ, դատարկմտաբանութիւն մը չէր Խորհրդականին այս խօսքը։ Դա պարզապէս դիւանագիտական չափաւոր բացատրութիւնն էր այն իրողութեան թէ, կէտ մը կայ ուստից անդին ռուսական յառաջխաղացութիւնն այլ եւս չի կրնար արդարանալ ռուս կայսրութեան հարկաւոր ծաւալման և ընդարձակման վարդապետութեամբ, և ընդհակառակն ուղղակի և յայտնի սպառնալիք մը կը լինի Անգլիոյ շահուց։ Անգլիացի ժողովուրդն հասկցած է թէ Ռուսիա իրաւունք ունի ըստ հաճոյս

— 12 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԿՐԱՆԹ ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ՎԵՑ ԹԻՒ ԽՑԻԿԻՆ ՈՒՂԵՒՈՐՆ

—Ներեցէք ինձ որ սեղմեմ ձեր ձեռքն, ըսաւ, և եթէ նախընթաց երեկոյին չըրի, պատճառն այս էր որ չուի ժամանակ պէտք չէ նեղութիւն տալ։ Բայց այսօր, Պ. նաւապետ, ճշմարիտ բարեբաղդութիւն մը կը համարիմ ինձ յարաբերութեան մտնել ընդ ձեզ։

Ժոն Մանկլս աչերը տարապայման բացած, մերթ Օլպինէթի կը նայէր, մերթ նորեկին։

—Այժմ, յարեց անծանօթը, ներկայացումը կատարուեցաւ, սիրելի՛ նաւապետս, և ահա վաղեմի բարեկամներ ենք։ Խօսակցինք ուրեմն, և ըսէք ինձ թէ գո՞հ էք Սքօթիայէն։

—Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք Սքօթիայով, ըսաւ վերջապէս Ժոն Մանկլս։

—Մեզ տանող այս նաւուն համար կ'ըսեմ, որոյ հրամանատար պատուարժան Պըրթըն նաւապետին բարոյական և ֆիզիքական բարեմասնութիւնները շատ գովեցին ինձ։ Դուք ազգակա՞ն էք այդ անունը կրող ափրիկեան մեծ ուղեւորին, այն քաջարի մարդուն։ Կը շնորհաւորեմ ձեզ ուրեմն։

—Պարոն, ըսաւ Ժոն Մանկլս, ես ո՛չ միայն ազգական չեմ Պըրթըն ուղեւորին, այլ Պըրթըն նաւապետն ալ չեմ։

—Ա՛, ըսաւ անծանօթն, ուրեմն Սքօթիայի երկրորդ նաւապետին՝ Պ. Պըրտնէսի հե՞տ է որ կը խօսիմ այս միջոցիս։

—Պ. Պըրտնէ՛ս, պատասխանեց Ժոն Մանկլս, որ եղելութիւնը կռահել կ'սկըսէր։ Միայն թէ, կը հարցնէր մտովին թէ արդեօք խելագարի կամ ապուշի հե՞տ էր գործն։ Երբոր զայս հասկնալու վրայ էր, Լորտ Կլէնարվան, տիկին Էլէնա և օրիորդ Կրանթ տախտակամածին վրայ ելան։ Անծանօթը՝ զանոնք տեսնելուն պէս՝ գոչեց.

—Ա՛, ուղեւո՛րք, ուղեւո՛րք։ Շատ ուրախ եմ։ Կը յուսամ որ, Պ. Պըրտնէ՛ս, զիս պիտի ներկայացնէք...։

Եւ կատարեալ համարձակութեամբ յառաջ երթալով, առանց սպասելու Ժոն Մանկլսի միջամտութեան.

—Տիկի՛ն, ըսաւ օրիորդ Կրանթի, օրի՛որդ, ըսաւ տիկին Էլէնայի, և պարոն..., ըսաւ Լորտ Կլէնարվանի դառնալով։

—Լորտ Կլէնարվան, ըսաւ Ժոն Մանկլս։

—Միլո՛րտ, ըսաւ յայնժամ անծանօթը, ներում կը խնդրեմ ինքզինքս ձեզ ներկայացնելուս համար. բայց ծովու վրայ պէտք է քիչ մը թուլցնել քաղաքավարական արարողութիւնները։ Կը յուսամ թէ շուտով կը ծանօթանանք միմեանց, և թէ այս տիկնանց ընկերակցութեամբ Սքօթիայի ուղեւորութիւնը թէ՛ կարճ և թէ՛ հաճելի կուգայ մեզ։

Տիկին Էլէնա և օրիորդ Կրանթ չգիտէին ինչ բառ մը գտնել պատասխան տալու համար։ Չէին կրնար բնաւ մեկնել այդ ինքնեկին ներկայութիւնը Տընքընի տախտակին վրայ։

—Պարո՛ն, ըսաւ յայնժամ Կլէնարվան, որո՞ւ հետ խօսելու պատիւ ունիմ։

—Ժաք-Էլիասէն Ֆրանսուա-Մարի Բականէլի, քարտուղար Փարիզի Աշխարհագրական ընկերութեան, թղթակից անդամ Ընկերութեանց Պէրլինի, Պոմպայի, Տարմշթատի, Լէյփցիկի, Լոնտրայի, Բեդրսպուրկի, Վիէննայի, Նիւ-Եորքի. Պատուակալ անդամ աշխարհագրական և ազգագրական արքունի Ճեմարանին Արեւելեան Հնդկաստանի։ Իր կենաց քսան տարիները գրասենեկի աշխարհագրութեամբ զբաղելէ յետոյ, զինուորեալ գիտութեան մէջ մտնել ուզեց, և այժմ Հնդկաստան կ'երթայ մեծ ուղեւորաց աշխատութիւններն իրարու հետ կապելու։

ԳԼՈՒԽ Է.

ՈՒՍՏԻ՛ ԿՈՒԳԱՅ ԵՒ Ո՛ՒՐ Կ'ԵՐԹԱՅ ԺԱՔ ԲԱԿԱՆԷԼ

Աշխարհագրական ընկերութեան քարտուղարը սիրուն անձ մը պարտէր լինիլ, վասն զի այս ամեն խօսքերն յոյժ վայելչապէս ըսաւ։ Միւս կողմէ, Լորտ Կլէնարվան ալ գիտէր որո՛ւ հետ էր իւր գործը։ Ժաք Բականէլի անունն ու արժանիքը կատարելապէս ծանօթ էին իրեն։ Նորա աշխարհագրական աշխատութիւնք, արդի գիւտից վերայ տեղեկագիրք, որք հրատարակուած են Ընկերութեան պիտակներուն մէջ, եւ բովանդակ աշխարհի հետ թղթակցութիւնք՝ Ֆրանսայի ամենէն նշանաւոր գիտնականներէն մին ըրած էին զայն։ Ուստի Կլէնարվան սիրալիր բարեկամութեամբ ձեռքն իւր անակնկալ հիւրին երկնցնելով.

—Այժմ որ մեր ներկայացումներն եղան, ըսաւ, կ'ուզէ՞ք ներել ինձ, Պ. Բականէ՛լ, հարցում մ'ուղղել ձեզ։

—Քսան հարցում, միլո՛րտ, պատասխանեց Ժաք Բականէլ. ինձ համար բերկրութիւն մ'է խօսակցիլ ձեզ հետ։

—Նախընթաց իրիկո՞ւն եկաք այս շոգենաւ։

—Այո՛, միլորտ, նախընթաց իրիկուն։ Քալետոնեան երկաթուղիէն կառք մը ցատկեցի, անկէ ալ Սքօթիայի մէջ նետուեցայ, ուր վեց թիւ խցիկը բռնել տուած էի, Փարիզէն։ Գիշերը մթին էր. նաւուն մէջ մարդ չտեսայ։ Երսուն ժամ ուղեւորութենէ յոգնած, եւ գիտնալով որ ծովէն չբռնուելու համար լաւ նախազգուշութիւն մ'է նաւ մտնելուն պէս պառկիլ և ուղեւորութեան առաջին օրերն անկողինէն չելնել, անմիջապէս անկողին մտայ, եւ երսուն ու վեց ժամ շարունակ հնջեցի խղճմտօրէն։ Հաւատացէք, միլո՛րտ։

Ժաք Բականէլի ունկնդիրները գիտէին այժմ անոր Տընքընի մէջ գտնուելուն պատճառը։ Ֆրանսացի ուղեւորը սխալմամբ Տընքըն չուգենալը մտած էր այն միջոցին, ուր Տընքընի նաւաստիները Սէն-Մընկոյի եկեղեցին գնացած էին։ Ամեն բան կը հասկցուէր։ Բայց ի՞նչ պիտի ըսէր գիտնական աշխարհագիրն՝ երբոր իւր մտած շոգենաւին անունն ու երթալու տեղն իմանար։

—Ըսել է թէ, պարո՛ն Բականէլ, ըսաւ Կլէնարվան, ձեր ուղեւորութեան կէտ ընտրած էք Գալկաթա։

—Այո՛, միլորտ։ Երկար տարիներէ ի վեր կը փափաքէի տեսնել զՀնդկաստան։ Եւ ահա վերջապէս կ'իրանայ այս ամենագեղեցիկ երազս՝ փղերուն և թուխերուն հայրենեաց մէջ։

—Ուրեմն, պարո՛ն Բականէլ, ուրիշ երկիր մը տեսնել հաճելի չլինի՞ր ձեզ։

—Ո՛չ, միլորտ, յոյժ անհաճոյ կը լինի, վասն զի յանձնարարութիւններ ունիմ Հնդկաստանի ընդհանուր կառավարիչ Լորտ Սոմէրսէթի համար, եւ Աշխարհագրական ընկերութիւնն ալ պաշտօն մը յանձնած է ինձ, զոր կ'ուզեմ անպատճառ կատարել։

—Ա՛, պաշտօն մ'ունիք։

—Այո՛, օգտակար եւ հետաքրքրական ուղեւորութիւն մը, որոյ հիմնագիրը խըմբագրած է իմ գիտնական բարեկամ եւ պաշտօնակից Պ. Վիվիէն տը Սէն-Մարթէն։ Խնդիրն է հաչակաւոր ուղեւորաց հետքը գննել, Սլաղինվէյթ եղբարց, Գնդապետ Վօղի, Ուէպպի, Հոտսընի, Հիւք եւ Կապէ քարոզչաց, Մուրքրոֆթի, Պ. Ժիւլ Ռըմիի եւ այլոց։ Կ'ուզեմ յաջողիլ անդ՝ ուր Քրիք քարոզիչը դժբաղդաբար անյաջող եղաւ 1846ին. միով բանիւ, քննել Եարու-Զանկպոյ-Զու գետոյն ընթացքն, որ կ'ոռոգէ զԹիպէթ հազար հինգ հարիւր քիլոմեթր երկայնութեամբ Հիմալայի հիւսիսային ստորոտէն անցնելով, եւ վերջապէս ստուգել թէ այդ գետ կը միանա՞յ Պրահմաբութրի հետ Ասամի հիւսիսային արեւելեան կողմն։ Ոսկի շքադրամ պիտի ստանայ այն ուղեւորն որ յաջողի իրագործել այսպէս Հնդկաստանի աշխարհագրութեան ամենէն ջերմ բաղձանքներէն մին։

Բականէլ յոյժ գեղեցիկ էր. պերճ ոգեւորութեամբ մը կը խօսէր, եւ երեւակայութեան արագաթռիչ թեւերով կը յափշտակուէր, այնպէս որ կարելի չէր արգելուլ զայն, ինչպէս որ անհնար է արգելուլ Ռէն գետոյն վիժանքը Շաֆուզի մօտ։

—Պ. Ժա՛ք Բականէլ, ըսաւ Լորտ Կլէնարվան վայրկեան մը լռութենէ զկնի, արդարեւ գեղեցիկ ուղեւորութիւն մ'է այդ, որոյ համար գիտութիւնն յոյժ երախտապարտ պիտի լինի ձեզ. բայց չեմ ուզեր աւելի երկարել ձեր սխալումն, եւ կը պարտիմ ըսել ձեզ թէ գոնէ առ այժմ պարտիք հրաժարիլ Հնդկաստանը տեսնելու բերկրութենէն։

—Հրաժարի՛լ, ինչո՞ւ համար։

—Վասն զի ձեր կռնակը դարձուցած էք Հնդկական թերակղզւոյն։

—Ի՞նչպէս. Պըրթըն նաւապետը...

—Ես չեմ Պըրթըն նաւապետն, ըսաւ Ժոն Մանկլս։

—Բայց Սքօթիա...

—Այս նաւ Սքօթիա չէ։

(Շարունակելի)

կուլ տալ չկառավարուած երկիրներն, և թէ մեք այնչափ գործ ունինք որ չենք կրնար միջամտել Ռուսիոյ այս օրինակ գրաւմանց ։ Բայց Աֆղանստան կազմակերպեալ Պետութիւն մ'է կանոնաւոր Կառավարութեամբ մը, որ մեր կողմէ բաւական ջանքերով ու զոհողութեամբք կրցած է հաստատուիլ։ Աֆղանստան այնպիսի երկիր մ'է որոյ անկախութեան մասին անտարբեր չեն կրնար մնալ Հնդկաստանի կառավարողք, անկախութիւն որ բնաւ չի դպչիր ռուսական շահուց ։ Եթէ տարակոյսներ կան Աֆղանստանայ ճիշդ սահմանագլխոց վրայ, աս՝ ստոյգ է թէ վիճելի ո՛և է կէտի վրայ աֆղան կառավարութեան պահանջումն անհամեմատ աւելի արդար պէտք է լինի քան ռուսական պահանջումն։ Որպէս, Ռուսիա Աֆղանստանայ սահմանաց վրայ պահանջումն բնաւ չի կրնար ունենալ։ Իւր բոլոր պահանջումն՝ անտէր երկրի մը առաջին գրաւողն եղած լինելու պահանջումը կրնայ լինել, որ տեղի չունի երբ Էմիրը ցոյց կրնայ տալ թէ վիճելի կէտն ինք իսկ գործնականապէս գրաւած էր արդէն։ Այսպէս, շատ պայծառ տարբերութիւն մը կայ ընդ մէջ Կեդրոնական Ասիոյ Խանութեանց և այժմ աֆղան զօրաց կողմէ գրաւեալ վայրաց միջեւ, խնդիրն իրաւանց տեսակէտէն քննենք թէ Անգլիոյ շահուց տեսակէտէն ։ Ռուս կառավարութիւնը լաւ կ'ընէ եթէ հաւնի թէ այս տարբերութիւնք լիովին ըմբռնուած են Անգլիոյ մէջ, և թէ կարի յոյժ վտանգալից է՝ հետեւցնել ինչ ինչ աշխարհակալութեանց մասին մեր անտարբերութենէ թէ ուրիշ տեսակ աշխարհակալութեանց ևս թոյլ պիտի տանք ։ Մեք խորապէս շահ ունինք Աֆղանստանայ ամբողջութեան, հանդարտութեան ու բարեկեցութեան մէջ։ Մենք ծանպէս պատասխանատու ենք Աֆղանստանայ արտաքին աշխարհավարութեան համար, ամբողջովին պատասխանատու ենք այժմու Էմիրին անձին համար, (որ տարեկան թոշակ մը կը ստանայ Հնդկաստանի գանձէն,) և հետեւապէս պարտաւոր ենք իբրեւ մեզ դէմ ուղղեալ նկատել յարձակում մը աֆղանեան սահմանագլխոյն վրայ։

Հարկ է բացորոշապէս խօսիլ այս կէտի վրայ. զի Ռուսք, Անգլիոյ զգացումները սխալ հասկնալով, և կարծելով թէ միշտ անտարբեր պիտի մնանք իրենց յառաջխաղացութեան, կը վարուին այնպիսի կերպով մը որ յոյժ յարմար է խաղաղութիւնը վրդովելու ։ Փոխանակ, ըստ Նախկին որոշման, իրենց պատուիրակները ղրկելու որպէս զի մեր պատուիրակ զօրավար Սըր Բէդէր Լըմսդընի հետ միաբանութեամբ որոշեն աֆղանեան սահմանագլուխը, Ռուսք ձեռնարկած են զինուորական զօրութեամբ գրաւել սահմանագլխին վիճելի կէտերը։ Տեղեկութիւն առնուած է Անգլիոյ մէջ, թէ հակառակ այն բացորոշ խոստմանց զորս ռուս կառավարութիւնը տուած էր անգլիական կառավարութեան, ռուս զօրքեր կը քալեն Բէնճէի վրայ, զոր կը պաշտպանեն Էմիրին զօրքերն, որոց կրնան ընդհարիլ Ռուսք ամեն վայրկեան։ Ընդհարման վտանգն ա՛յնչափ մեծ էր, որ Սըր Բէդէր Լըմսդըն հարկ տեսած է Հերադի կողմերը քաշուիլ։ Կրնայ ըսուիլ թէ, ճիշդ խօսելով, Ռուսք Հերադի վրայ չեն քալեր, երբ իրենց նախկին խոստմանց հակառակ շարժում մը կ'ընեն։ Բայց Բէնճէ Էմիրին կը վերաբերի նոյնչափ որչափ Հերադ իսկ, և ռուսական այժմու շարժման շարունակութենէն կրնան ծագիլ այն ամեն ծանր հետեւանքներ որք յառաջ պիտի գային Հերադի վրայ քալելէն ։ Աֆղանք պիտի խորհին անշուշտ թէ, Բէնճէի վրայ քալելով, Ռուսաց միակ նպատակն է օր մը աւելի դիւրաւ տիրել Հերադի, և եթէ այս խորհրդով Աֆղանք ձեռնարկեն Ռուսաց դէմ պաշտպանել զԲէնճէ, ո՛չ ոք կրնայ պարսաւել Աֆղանները։ Բայց եթէ անգամ մը Ռուսիա Աֆղանները մէջ այսպիսի կռուոյ մը, զմեզ ալ կը պարտաւորէ կատարել մեր պարտաւորութիւններ և պաշտպանել մեր շահեր՝ Էմիրին կողմը բռնելով այդ կռուոյ մէջ։ Առ այժմ խնդիրն աւելի աֆղանեան խնդիր մ'է քան անգլիական, և Էմիրն անշուշտ գիտէ զայս ։ Ռուսաց մուտքն ի Հերադ կը վտանգէ Էմիրին իշխած երկրին ամբողջութիւնն, և ի վերջոյ անհնար կ'ընէ նմա՝ պաշտպանել զՀերադ։ Հերադի գրաւումը նոյնչափ ուղղակի կերպիւ չի սպառնար Հնդկաստանի պաշտպանողական զօրութիւնը ։ Բայց Աֆղանստանը զօրաւոր և մեզ բարեկամ պահել փափաքելի է ամենայն տեսութեամբք, և ցորչափ Աֆղանստան բարեկամ մնայ մեզ, Անգլիա պարտականութիւն պիտի համարի զօրութիւն տալ նմա ։ Տարակոյս չունինք թէ Էմիրը գիտէ զՀերադ պաշտպանելու և այսպէս իւր երկրին դուռը Ռուսաց դէմ գոց պահելու գերագոյն կարեւորութիւնն, և կը հասկնայ սոյն խնդրոյ մէջ Հնդկաստանի անգլ. կառավարութեան հետ անկեղծ և սիրալիր գործակցութեան մը օգուտները ։»

ՊԱՐՍԱՒԱՆԱՑ ՔՈՒԷՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ինչպէս արդէն գուշակուած էր, Պ. Կլատսդօնի Նախարարութիւնն յաղթական ելաւ պարսաւանաց քուէին յարուցած մարտէն. բայց միանգամայն բաւական մաշուած և վիրաւորուած է Նախարարութիւնն ։ Երեսփոխանաց ժողովն, ուր Ազատականք ստուար մեծամասնութիւն ունին, 288ի դէմ 302 հաւնիւ մերժեց Սըր Ս. Նորթքօթի պարսաւանաց առաջարկը Նախարարութեան աշխարհավարութեան դէմ ի մասին այն արտաքին խնդրոյ որոյ վրայ խօսիլ արգիլուած է մեզ ։ Մեծամասնութիւնն է ուրեմն լոկ 14 քուէ. այսպէս, եթէ 590 անդամոց ներկայութեամբ կատարուած վիճաբանութեան մը մէջ 7 կամ 8 Ազատական Երեսփոխանք ևս Պահպանողականաց կողմն անցնէին, նախարարական մեծամասնութիւնը փոքրամասնութեան կը փոխուէր, և Պ. Կլատսդօն կ'իյնար ։ Նախարարութիւնն արդէն քստ բաւականին պարսաւուած կը համարուի երբ իւր մեծամասնութիւնը 14 քուէի վերածեալ կը գտնէ ։ Կ'երեւի թէ Իռլանտացիք Պահպանողականաց հետ դաշնակցած են ։ բայց այս պարագայի մէջ իսկ, Ազատականք 40-50 քուէի զուտ մեծամասնութիւն մը կըրնային ունենալ, եթէ Ազատականք ամենքն ևս այս խնդրոյ մէջ Նախարարութեան դէմ դարձած չլինէին ։ Այս վիճակի մէջ, հաւնալի է թէ Նախարարութիւնն, ի նիստ գումարեալ, երկարօրէն խորհրդակցած է հրաժարելու կամ պաշտօնի վրայ մնալու մասին, և այս վերջին որոշման յանգած է։ Սակայն, Լորտերը քուէարկած են պարսաւանաց առաջարկը. բայց անոնց քուէն ազդեցութիւն չունի Նախարարութեանց ճակատագրոյն վրայ ։ Բայց, ինչպէս արդէն կը գուշակուէր, կ'երեւի թէ Երեսփ. ժողովը պիտի լուծուի և երկրին կոչում պիտի լինի՝ Երեսփոխանական աթոռոց վերաբաշխման ծրագրոյն քուէարկումէն անմիջապէս յետոյ ։

Առ այժմ, կը կարծենք թէ փետր. 23ի քուէարկութեան հետեւանքը պիտի լինի շտկել Նախարարութեան ընթացքը վերոյիշեալ արգիլուած խնդրոյն մէջ. զի Նախարարութիւնը պայծառապէս կը տեսնէ այժմ թէ երկիրն առաւել կտրուկ ընթացք մը կը պահանջէ իրմէ ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Կը լսեմք թէ կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցելու համար Էջմիածնայ Ս. Սինոդին կողմէ մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանատան միջոցաւ Կ. Պոլիս ղրկուած հրաւիրագիրք փոխանակ Ազգ. Պատրիարքարանին յանձնուելու, ուղղակի Թուրքիոյ գաւառաց առաջնորդներուն ղրկուելու վրայ են, ռուսական հիւպատոսաց ձեռամբ ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Խառն ժողովոյ չորեքշաբթի աւուր նիստէն յետոյ, Վսեմ. Մաքսուտ Սիմոն պէյ հրաժարական տուած էր, անձնական դրդմանց պատճառաւ ։ Գիտնալով թէ այդ հրաժարական թելադրութեան մ'արդիւնք է որ պիտի կրնար հարթուիլ, չուզեցինք իսկզբան արձագանք լինիլ այս լրոյն։

Քաղաքական ժողովն իւր շաբաթ աւուր արտասովոր գումարման մէջ՝ զոր ծանուցած ենք, միաձայնութեամբ մերժելով իւր Ատենապետի հրաժարականն երէկ խմբովին Օրթագիւղ Ն. Վսեմութեան ապարանքը գնացին, առաջնորդութեամբ Պատրիարքական Գեր. Տեղապահ Հօր և խնդրեցին որ հաճի ետ առնուլ գիր հրաժարական ։

Գոհութեամբ կը տեղեկանամք թէ Վսեմ Սիմոն պէյ համակերպելով այս ընդհանուր փափաքին, ետ առեր է գիր հրաժարական, քստ որում վարչական տագնապ մը լաւ հետեւանքներ չկրնար ունենալ ներկայ պարագայից մէջ ։

Ինչպէս որ կանխաւ ծանուցած էինք, Ազգ. Երեսփոխանութեան յառաջդիմական Միութեան անդամք ի ժողով գումարեցան երէկ, ի Ղալաթիա, յառաջիկայ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ հետեւելի ուղղութեան վրայ խորհրդակցելու համար ։ Բազմաթիւ երեսփոխանք ներկայ էին այս գումարման, և ժողովն իբր երեք ժամու խորհրդակցութենէ յետոյ, հետեւեալ որոշումներն ընդունեց ։

1. Ազգ. Երեսփոխանական ժողովը կաթողիկոսական ընտրութեան պիտի մասնակցի, անցեալ տարի ընդունուած գրութեան համաձայն, այսինքն 1884ի եղանակաւ ։

2. Վերջին անգամուան նման այս անգամ ևս եռանուն ցանկ մը պատրաստել նորոգ քուէարկութեամբ ։

3. Ի դիմաց Թուրքիոյ Հայոց մէկ եկեղեցական և մէկ աշխարհական պատուիրակ յղել յէջմիածին։

4. Կաթողիկոսական առաջին ընտրելի ընել զՄեծ. Խրիմեան Սրբազան Հայրիկն ։

Երուսաղէմի պարտուց բարձման նորակազմ յանձնաժողովը թէպէտ շաբաթ օրն ի նիստ հրաւիրեալ էր, սակայն անդամոց մեծամասնութեան բացակայութեան պատճառաւ չկրցաւ նիստ կազմել և այսօր գումարուելու համար հրաւէր ընդունած է ։

Երէկ հանդիսաւոր շքով կատարուեցաւ ի Պալատ՝ Հայազգի վաճառականներէն Մկրտիչ էֆէնտի Անդրէասեանի յուղարկաւորութեան հանդէսն ։

Դամբանականը խօսեցաւ Տ. Մատթէոս Եպիսկոպոս Իզմիրլեան, որ դրուատելով հանգուցելոյն բարեհամբաւութիւնները, թաղին եկեղեցւոյն մատուցած ծառայութիւնները և Հայոց դպրոցին ու յանուն եկեղեցւոյն շինութեան առթիւ տուած նպաստները, ծանոյց թէ հանգուցեալն 200 ոսկի կտակած է Պալատու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյն և թաղային վարժարանին։ Հանգուցելոյն մարմինը պիտի ամփոփուի այսօր ի դաւթի յիշեալ եկեղեցւոյն։

Իմաց կը տրուի մեզ թէ ո՛չ թէ Գեր. Սրուանձտեանց Գարեգին վարդապետն է որ կոչուած է Զէյթ գիւղի եկեղեցւոյ քարոզչութեան պաշտօնին, այլ Գեր. Փիրղալեմեան Ղեւոնդ վարդապետը ։

Ինչպէս կանխաւ ծանուցած էր, շաբաթ գիշեր Բերա Նոր Թատրոնին մէջ ներկայացուեցաւ ԱՐՍԱՆ ԲԻՒ անուն թատերգութիւնն ի նպաստ Սեբաստիոյ Սինեքերիմեան ընկերութեան ։ Թատերասրահն, օթեակներն ու վերնայարկը լի էին հանդիսատեսաց խուռն և բնտիր բազմութեամբ մը ։

Վսեմ. Սիմոն պէյ Մաքսուտեան որ իւր պաշտպանութեան ներքեւ առած էր սոյն ներկայացումն, ներկայ էր, հանդերձ Բերայի, Օրթագիւղի և ուրիշ թաղերու առաջնակարգ ընտանեաց ներկայացուցիչներով ։

Երեւանէն կը գրեն մեզ.—Ասում են մի նոր կարգադրութիւն է եղել, որ թէ Կովկասում հարկերը աւելի պիտի ծանրացնեն։ Չգիտեմ որքան ճիշդ է այս լուրը. միայն այսքանը հաստատ է որ օղի քաշելու ակցիզի նոր կանոններ են դուրս եկել, որոնք օղի քաշելը այնքան դժուարացնում են որ շատ կարելի է այս տեղի բոլոր այգիները կոտր ընկնեն ։ Արարատեան նահանգում, այգետէր գիւղացիք—որոց միակ ապրուստը այգիից է—յուսահատօրէն ասում են. «Էլ ուրիշ ճար չունենք, քանի որ օղի քաշել պիտի չ'կարողանանք, պարտաւոր ենք այգիներս քանդել ու քոչել էս երկրից» ։

Պէտք է գիտնալ որ մեր գիւղացիք իրենց մեծ օգուտը օղիից են ստանում, որից ահագին քանակութեամբ Ռուսաստան էին տանում։

Նիկոմիդիոյ երկսեռ վարժարանաց Հոգաբարձութիւնն հետեւեալն հաղորդած է մեզ ։

Քաղաքիս յոյն բնակիչներէն ալիւրի գործարանատէր և հելլենական փոխ-հիւպատոս Անդրէա Բաթրիքա էֆէնտի, իւր ուսումնասիրական ջերմ զգացմամբն խոստացած է սպառած ալիւրի մէն մի պարկէն ընդ միշտ քառասնորդական փարա յատկացնել տեղւոյս երեք ազգի վարժարանաց ։

Յիշեալ էֆէնտիի սոյն խոստման իրական արդիւնքն բլլալով, առաջին վճարքէն մեր Ազգ. վարժարանաց ընկած բաժինն, այն է 485 չորս հարիւր ութսուն եւ հինգ դահեկանն, այս անգամ տեղւոյս հասարակաց կրթութեան մասնաճիւղի կողմանէ յանձնուած է Ազգ. վարժարանացս պաշտօնէութեան ։

Հոգաբարձութիւնս գովելով Բաթրիքա էֆէնտիի ուսումնասիրական եռանդն՝ կը փութայ իւր խորին շնորհակալիքն հրապարակաւ յայտնել իրեն ։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան
երկսեռ վարժարանաց Նիկոմիդիոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Յարութիւն Յ. Պէյլէրեան Յակոբ Տ. Ներսէսեան
14 փետրուար

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Կէօրիճէյի կառավարիչ Թայար փաշա Մինթէշէի կառավարիչ անուանեցաւ ։

Նազիլլիի գաւառակին գայմագամ Ալի Րիզա էֆէնտի՝ Իզմիրի Թիրէ գաւառակին գայմագամ, և Քասապայի գայմագամ Ճէմալ էֆէնտի Նազիլլիի գայմագամ անուանեցան։ Թիրէի գայմագամ Աֆան էֆէնտի Քասապա փոխադրեցաւ նոյն պաշտօնով ։

Ազ-Հիսարի գայմագամ Հաքքը էֆէնտի՝ Պայանտըրի, և Պայանտըրի գայմագամ Հիւսնի էֆէնտի՝ Ազ-Հիսարի գայմագամ անուանեցան ։

Խոբքչանի գայմագամ Էօմէր էֆէնտի նոյն պաշտօնով Քօնեայի Եէնի-Շէհիր գաւառակը փոխադրեցաւ ։

Երկրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Կիւմիւլճինայի կառավարիչ Ապտ իւլ Քատէր Բէյմի փաշայի ։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ Փարիզի Թղթի գործարանի տնօրէն Պ. Էմիլ Կոնթիէ Տարիքարի ։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Պաղտատի մաքսատան տնօրէն Րիւշտի էֆէնտիի ։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Պլըրինայի երեւելիներէն Մուրատ էֆէնտիի։

Կարսի օսմանեան հիւպատոս Տանիալ պէյ շաբաթ օրն իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ ։

Գոհութեամբ կիմանամք թէ Իսթէրն-Էքսբրէս Անկլօ-Ֆրանսական թերթին վերստին հրատարակուելու հրաման տրուած է Կայս. կառավարութենէն ։

Առաջին թիւն հրատարակուեցաւ այսօր։

Ջարպհանէի տնօրէն Թէվֆիգ էֆէնտի պաշտօնանկ լինելուն պատճառաւ, այդ պաշտօնը նոյն վարչութեան հաշուակալութեան դիւանի Փոխ- Նախագահ Հաֆըզ Սալիհ էֆէնտիի յանձնուած է ։

Պէնկազիի նորընտիր կուսակալ և զինուորական հրամանատար Ֆէրիգ Մուսա Քեազիմ փաշա այս շաբթու պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս յիւր պաշտօնատեղին ։

Կը յիշուի թէ արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդականի նախորդ օգնական Զայեան Իլիաս էֆէնտի Պետական խորհրդոյ դատական ճիւղին առջեւ հրաւիրուած էր ինչ ինչ բացատրութիւններ տալու համար կարեւոր գումարի մը նկատմամբ զոր վերջերս Ռուսիոյ մէջ մեռնող իսլամ մը կտակած էր Մէքքէի ուխտաւորներոց ։ Ֆար կը ծանուցանէ թէ յիշեալ դատարանն Իլիաս էֆէնտիի բացատրութիւնները լսելէ յետոյ անհիմն գտեր է այս գործին նկատմամբ տարածուած այլ ընդ այլոյ զրոյցներն և Զայեան էֆէնտի խնդրոյ առարկայ եղող գումարն յանձներ է ձեռնհաս իշխանութեան ։

Շաբաթ օրը մայրաքաղաքս հասած մասնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին խան Ռէշտ հասեր, և անդ երկու օր հանգստանալէ յետոյ, մեկներ է ի Թէհրան ։

Կըսուի թէ փրանսական դեսպան Տը Նօայլ Մարքիզը զատկական տօնէն յետոյ մայրաքաղաքս պիտի վերադառնայ իւր պաշտօնի գլուխն անցնելու համար ։

Բեդրսպուրկէն կը գրեն թէ Ռուսիոյ արքունեաց վերջին պարահանդիսին մէջ, յորում ներկայ գտնուեր են կայսերական ընտանեաց բոլոր անդամք, ինչպէս և բազմաթիւ օտարազգի իշխանք և իշխանուհիք, կայսրուհին իւր աջ կողմն ունի եղեր Գերմանական դեսպան Շէվլըբէյն զօրավարն և ձախ կողմն՝ օսմանեան դեսպան Շաքիր փաշան ։

Այդ պարահանդիսին մէջ շատ ուշադրութիւն ընծայուեր է որ Վեհ. Ջարն երկարօրէն խօսակցեր է Վեհ. Սուլթանին դեսպանին հետ ։

Կ. Պոլսոյ երկրագործական սենեկի անդամոց մեծ մասն հրաժարական տուած լինելով, անոնց տեղ նոր ընտրութիւն կատարուած է, կըսէ Սաատէթ ։

Նորակազմ սենեակը կ'զբաղի այժմ հին կանոնագրի վերաքննութեամբ որ անգոհացուցիչ դատուած էր բարձրագոյն իշխանութեան կողմէ ։

Ռուսական դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Իվանով մայրաքաղաքս կ'սպասուի ի մօտոյ ։

Տէրքոսեան ջրի ընկերութեան տնօրէն Թէրնոյ պէյ շաբաթ օրը Փարիզ ուղեւորեցաւ Վառնայի շոգենաւով ։

Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչութեան փրանսական պատուիրակ Պ. Օպարէ, որ քանի մ'ամսէ ի վեր Փրանսա կը գտնուէր, շաբաթ առաւօտ մայրաքաղաքս վերադարձաւ ։

Յառաջագոյն ծանուցած էինք թէ քանի մը Օսմ. հիւպատոսաց հրաժարման պատճառները քննելու համար կարգեալ յանձնաժողովը նախ և առաջ իւր ներկայութեան կոչած էր զՏիմիթրաքի էֆէնտի զոր անպարտ գտած էր։ Տեղական թերթ մը կիմանայ թէ յիշեալէն յետոյ, յանձնաժողովոյ առջեւ կոչուած է Տփղիսի Օսմ. հիւպատոսարանի նախորդ Քանչէլիր Թագէ էֆէնտի, սակայն այս վերջին գանգատ ունենալով յանձնաժողովոյ քանի մ'անդամոց դէմ, իւր խնդրոյն քննութիւնը պետական խորհրդոյ դատական ճիւղին պիտի յանձնուի ։

Ի նպաստ Անատոլուիոյ երկրաշարժի վնասելոց կազմուելիք նուագահանդէսն, որոյ հովանաւորութիւնն ստանձնած են գերմանական և աւստրիական դեսպանուհիք, թէպէտ մարտ 8ին տրուիլ որոշուած էր, սակայն ի վերջոյ օրաձգուած է ։

Նմանապէս կը ծանուցուի թէ ի նպաստ մայրաքաղաքիս աղքատաց նուագահանդէս մը պիտի տրուի ի մօտոյ, Բերայի Ֆիլօփթօխօս Բարեգործական ընկերութեան խնամակալուհեաց ձեռամբ ։

Իզմիր-Այտընի երկաթուղւոյ ընկերութեան տնօրէն Պ. Բիւրդէր որ քանի մ'օրէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուէր, պաշտօնատեղին վերադարձաւ ։

Աւստրիական նաւատորմի, որ կը գտնուի ընդ հրամանատարութեամբ Բիթնէր ծովակալին, շաբաթ օրը Պիրէէն մեկնեցաւ ի Թրիէսթ ։ Նաւատորմը ճանբայ ելնելէ առաջ թնդանօթի 21 հարուածով ողջունեց հելլէնական դրօշն ։

Հակառակ Նէօլոգոսի տեղեկութեանց, Մօնիթէօր Օրիանթալ կըսէ թէ Ռումանական նախորդ դեսպան Պ. Մավրոյէնի իւր հրաժեշտի գրերը Վեհ. Սուլթանին մատուցած օրը, Կայսերական պալատան մէջ չէ ճաշած ։ Իրաւ է թէ Ն. Կ. Վեհափառութիւնը փափաք յայտնած է որ Պ. և Տիկին Մավրոյէնի Կ. Պոլսէն մեկնելէ առաջ Ելտըզի պալատը ճաշեն, սակայն դեսպանին տկարութեան պատճառաւ օրն որոշուած չէ դեռ ։

Մայրաքաղաքիս երեւելի փաստաբաններէն Պ. Բէտրէլլի Փարիզ գնացած է Վասիլաքի պէյ Բօլֆայի որդւոյն հետ, որ Տէրքոսեան ջրի ընկերութենէն մեծագումար պահանջք մ'ունի և չէ կրցած ստանալ զայն ։ Եթէ ընկերութեան Փարիզի վարչութիւնը կարգադրութիւն մը չընէ այս պարտուց վճարման մասին, Պ. Բէտրէլլի փրանսական դատարանաց առջեւ դատ պիտի բանայ Ընկերութեան դէմ։

Լիբանանու կուսակալ Վասա փաշա մտադիր է Ռէժիի Պէյրութի ճիւղին տնօրէն Պ. Պոնալի դստեր Օր. Պոնալի հետ ամուսնանալ ։

Քանի մ'օր առաջ Վարշաւայէն Մայրաքաղաքս եկող Քսավիէ Պրանիքի կոմսը, եղբայրն ու կինը, ինչպէս նաեւ Ռուսիոյ սպայներէն հազարապետ Ռիբէաինդանովիչ և կոմս Անդրէ Զամոյսքի Աւստրիական Մինէրվա շոգենաւով Պիրէոն ուղեւորեցան շաբաթ օրը ։

Գոնեայի գաւառին Համիտ նահանգին մէջ ժամանակէ մ'ի վեր աւազակութիւն ընող հրոսախմբէն հռչակաւոր Այտընլը-օղլու Կէօճէք Հասան սպանուած և եղբայրն Իպրահիմ ողջ ձերբակալուած են տեղական իշխանութեան ձեռամբ։

Ի վաղուց հետէ խորհուրդ մը կար ալպաներէն լեզուի յատուկ գիր մը հնարելու ։ Արդէն Իտալիոյ մէջ թերթ մը կը հրատարակուի ալպաներէն լեզուաւ և լատին գրով, բայց օտար տառի մը գիրը գործածելու գաղափարը Պուքրէշի քրիստոնեայ Ալպանաց կողմէն ընդունած չլինելով, ասոնք յատուկ գիր հնարելու նպատակաւ վերջերս գիտական ակումբ մը կազմեր և պէտք եղած ծախուց մատակարարութեան համար Ռումանիոյ մէջ բնակող մեծահարուստ Պ. Ժարայի դիմեր են, բայց նա չէ ընդուներ ասոնց առաջարկութիւնը ։

Թարիգի մէջ հետեւեալը կը կարդանք ։

«Քանի մը տարի առաջ խումբ մը Պուլղարք Կաթոլիկ եկեղեցւոյն յարած լինելով, ասոնցմէ քանի մը հոգի Հռոմ գնացած և հոն Ս. Պապի կողմէն Եպիսկոպոս ձեռնադրուելէ յետոյ վերադարձած էին իրենց Պուլղար կրօնակցաց կրօնական գործերը տնօրինելու համար ։

«Այդ եպիսկոպոսաց մին, Տ. Մէլատինօֆ, Սելանիկէն ի Հռոմ Բրոպականտայի ժողովոյն տեղեկագիր մը ղրկելով ծանուցեր է թէ Կաթոլիկութիւնն օրըստօրէ կը ծաւալի Պուլղարաց մէջ, թէ Պուլղար Կաթոլիկք մեծ ազդեցութիւն ունին և թէ Պուլղար կառավարութիւնն երբեք չ'ընդդիմանար այդ կրօնի ծաւալման ։ Յիշեալ տեղեկագիրը կը եզրակացնէ որ եթէ Հռոմ Պուլղարիոյ մէջ եկեղեցի և վարժարաններ հաստատէ, քիչ ժամանակէն Պուլղարք ամբողջովին Կաթոլիկ եկեղեցւոյն պիտի յարին ։»

Առեւտրական Նախարարութեան կողմէն ծանուցուեցաւ հետեւեալ գաւառաց կուսակալութեանց թէ Այտընի գաւառին Տէնիզլի նահանգի Օվաճըգ գիւղին մէջ ծծումբ հանք փնտռելու արտօնութիւն տրուած է Օսման Ապտիւլ Մէնան և Ալի-Րիզա էֆէնտիներու, դարձեալ նոյն գաւառի Թավաս գաւառակին մէջ ծծումբ մշակելու, և Բէքէքէզ կոչուած տեղը ծծումբ հանք փնտռելու արտօնութիւն տրուած է Տէրվիշզատէ Մէհմէտ Հիլմի էֆէնտիի, Միխալաքի և Թատորի ։ Ադրիանուպոլսոյ գաւառին Տիմէթօքա նահանգին Սոֆիլու գաւառակին մէջ Գաթարունար կոչուած տեղը, կապարի անագի, զինկի, պղնձի, արծաթի, ոսկւոյ և բլաթինի հանք փնտռելու արտօնութիւն տրուած է Կրէտէցի Մէրսինզատէ Մէհմէտ էֆէնտիի և ընկերաց ։ Պրուսայի գաւառին Եէնի Շէհիր գաւառակին Տէրպէնտ գիւղի մօտ Գոնդոր քուած տեղը պղնձի հանք փնտռելու արտօնութիւն՝ Ահմէտ էֆէնտիի ։ Սէլանիկի գաւառին Դրամա նահանգին Բուլնա, Դշրուպ և Նիքէջմեան գիւղերու մէջ գտնուած Բլաթինէ ըսած տեղը արծաթի, ծարրաքարի, պղնձի, մանկանեզի, ծծումբ և զինկի հանքեր փնտռելու արտօնութիւն՝ Ջիւանիացի Բէթրօ Մավրօեէնիի ։

Արաբական Էլ-Ալամ լրագիրը կը պատմէ թէ Գահիրէի Տարպ-էլ-Ահմար թաղին մէջ տան մը հիմն փորուած ժամանակ բաւական թուով հին դրամներ գտնուեր են ։ Այս դրամոց մէկ մասը Քրիստոսի 1062 թուականը կը կրեն և մէկ մասն իսլամական թուական ։

Անցեալներս Սոֆիայի մէջ Բատրոյ Վուլքով անուն մարդու մը դիակը գտնուեցաւ. այս մարդ պուլղարական վերջին ապստամբութեան ժամանակ զինուոր եղած էր և քննութիւն մը կատարուելով ստուգուեցաւ թէ ոճրի մ'արդիւնք էր իւր մահ ։ Նախարարական թերթերը փութացին ամբաստանել Պ. Քարավելօֆի թշնամիները թէ անոնք սպաննած էին այդ մարդը ։ Հակառակ կուսակցութիւնն ալ չվարանեցաւ յանցանքը նախարարութեան վրայ ձգել ։

Յուղարկաւորութեան օրը և թաղումէն յետոյ, Նախարարականք միթինկ մը գումարելով, Վուլքոֆի մահն ընդդիմադիր կուսակցութեան վերագրեցին և հետեւեալ որոշումները քուէարկեցին . 1. Մարդասպանք պէտք է դատուին եղեռնական ատենին առջեւ և պատժուին ըստ օրինի ։ 2. Ժողովը կատարեալ վստահութիւն կը յայտնէ Նախարարութեան նկատմամբ ։

Այս որոշմանց իբր պատասխան, ընդդիմադիր կուսակցութեան բերան Օչէ-Բէլօ թերթն հետեւեալ տողերն հրատարակած է ։

Ժամանակէ մ'ի վեր կը գանգատուի թէ լաւ կազմակերպեալ չարագործաց խումբ մը ասպատակութիւններ կ'ընէ նոյն իսկ մեր ոստիկանութեան գծին տակ ։ Ընթերցողք անտարակոյս մեծապէս պիտի զարմանան եթէ ըսեմք թէ այս աւազակաց խմբի որջն, քաղաքացիներ ծեծող եւ սպաննող այս ոճրագործաց գումարման վայրն է քաղաքիս ոստիկանութեան երկրորդ պաշտօնատունը ։ Դաւադիրք ամեն գիշեր այդ պաշտօնատան մէջ կը հաւաքուին իրենց յատակագիծը պատրաստելու համար ։ Խմբին պետն է Նովոֆ որ իրեն տեղակալ ունի զԹաբոնճէֆ և զԿիկոմօֆ ։ Ասոնք անցեալ գիշեր Պոմպէլոֆի քաղաքացւոյն վրայ յարձակեցան, որ ոստիկանութեան կողմէ վար դրուած էր, և պիտի սպաննէին զայն, եթէ քանի մը ոստիկանք չ'միջամտէին ։ Այս միեւնոյն չարագործք Պայիքօֆ անուն քաղաքացին սպաննելու խորհուրդ ըրած էին, որ ոստիկանութեան բանտին մէջ էր, բայց չյաջողեցան ։ Դիտելի է որ ընդհանուր դատախազն հարկ դատած լինելով քննութիւն մը բանալ այս մասին, պաշտօնանկ եղաւ ։

Օչէ-Բէլօ ի վերջոյ կը յայտարարէ թէ ինք պատրաստ է դատարանաց առջեւ, անհերքելի փաստիւք և վկայութեամբք հաստատել թէ Պուլղարիոյ Նախարարապետ Պ. Քարավէլօֆ նոյնինքն է վերոյիշեալ խմբի կազմակերպիչն ։

Շաբաթ օրը սխալմամբ ծանուցած էինք թէ Ուրֆայի նորընտիր կառավարիչ Զիա պէյ մայրաքաղաքս կսպասուի ։ Զիա պէյ նոյն օրը Ռուսական Զօբիէֆ շոգենաւով Կ. Պոլսէն մեկնեցաւ իւր պաշտօնատեղին ուղեւորելու համար ։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ԱԶԴ

Օսմ. Հանրային պարտուց Վարչական խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ 1885 մարտ 1/13 ին 1/2 առ % տոկոս մը պիտի վճարուի Օսմ. Հանրային պարտուց Արձանագրեալ և Միացեալ արժէթղթոց վրայ ։

Միացեալ արժէթղթոց տոկոսք պիտի վճարուի ի Պոլիս Օսմ. Կայս. Դանքային ձեռամբ, ի Լոնտրա և ի Փարիզ իւր գործակալութեանց ձեռամբ և ի Վիէննա, Պէրլին, Հռոմ և Պրիւսէլ իւր թղթակցաց ձեռամբ ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

ԳԱՐՍԱՒԱՆԱՑ ԱՌԱՋԱՐԿՆ

Լոնտրա, 28 փետրուար առ.

Լորտերու ժողովն 68 ի դէմ 189 ձայնիւ քուէարկեց Նախարարութեան արտաքին աշխարհավարութիւնը պարսաւող առաջարկ մը։

Լոնտրա, 28 փետրուար առ.

Երեսփոխանական ժողովն, 188 ի դէմ 302 ձայնիւ մերժեց Սըր. Ս. Նորթքօթի պարսաւանաց առաջարկն ընդդէմ Նախարարութեան արտաքին աշխարհավարութեան։

Լոնտրա, 28 փետրուար եր.

Նախարարաց խորհուրդն կէս օրէն յետոյ ի նիստ գումարեցաւ ժամ երկուքէն մինչեւ վեց ու կէս։

Արժանահաւատ տեղեկութեանց համեմատ, Նախարարութիւնն հրաժարական չպիտի տայ։

Հաւանական է որ Խորհրդարանը լուծուի՝ երեսփոխանական ախոռոց վերաբաշխման ծրագրին ընդունելութենէն յետոյ։

ԱԺԱՆՍ ՌՈՒԹԷՐ

Ռէօթէրի հեռագրական ընկերութեան Կ. Պոլսոյ Ներկայացուցիչ Տր. Ինկլնտըր հետեւեալ հեռագիրը կը հաղորդէ մեզ.

Լոնտրա, 27 փետրուար

Կ. Կլատսթոնի նախարարութիւնն յաղթական դուրս ելաւ այն վիճաբանութենէ որ այսօր տեղի ունեցաւ Երեսփոխանական ժողովոյ մէջ՝ ի մասին իւր արտաքին աշխարհավարութեան։ Ընդդիմադիր կուսակցութեան առաջարկած պարսաւանաց քուէն մերժուեցաւ 288 ի դէմ 302 ձայնիւ։ Իսկ Լորտերու ժողովն ընդունեց զայն 68 ի դէմ 189 ձայնիւ։ Լորտերու քուէն չդպչիր Նախարարութեան կացութեան։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 18 փետ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	(պանքայի)	110
3 » »	(վճռ.կնի)	109 5/8
3 » Բարիզի »	(պանքայի)	22 97 1/2
3 » » »	(վճռ.կնի)	23 05

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց.	(Միաց. D. Սէրի)	19 23
Պորսային գոցուելէն վերջը	»	19 23
Բերայի մէջ	»	18 28
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	19 27
Բարձրագոյն գին	»	19 27 1/2
Նուազագոյն »	»	19 26
Կէս օրին	»	19 26 1/2
Փոխառութիւն 1858) » 1862)	Ա. Սէրի անգլ. ոսկի	37 20
» 1860) » 1863) » 1872)	B. » » »	21 20
» 1865) » 1869) » 1873)	C. » Օսմ. »	19 21

Ունիֆիէ Եգիպտական

Երէկ երեկուն գոցուեցաւ	74 35
Այս առտու բացուեցաւ Գ. Կ.	75
Կէս օրին	75

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Գ. Կ. Անգլ. Լր.	3 15
Քրէտի Ժէնէրալ	» » Օսմ. »	7 2
Պանք տը Գոնա	» » »	5 20
Սօս. Շիմէ տը ֆէր	» » »	3 25
Թրամուէյ	» » »	270
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	47 25
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	410
Բաժնեթուղթ Լոթրիօյի	»	70

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 ֆրանկնոց	»	87 25
Անգլիական ոսկի	»	110 14
Բօլ Իմբէրիալ	»	90 10
Քրիմից	»	51 15
Ռուսական թղթադրամ	»	8 64
» արծաթ	»	89 15
Ֆիօրին	»	9 3
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 2
Վեցնոց	»	103 5
Հինգնոց	»	103 10
Մեթալիք	»	99
Պղինձ	»	800
Թղթադրամ	»	3200

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 29 փետրվար ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ գոցուեցաւ	98 9/16
Օսմ. բացուեցաւ	17 5/8
» » գոցուեցաւ	17 3/4
Միացեալ կուրը 1	37 1/2
» » 2	21 1/4
» » 3	17 5/8
Փոխառութիւն 1877	83 1/4
Պանք Օթօման	14 1/8
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)	96
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիէ)	67 1/4
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	88
Տայրա Սանիէ	65 1/2
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	86 3/4
Հունգարական պարտաթուղթ 1877	—
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	—

Վիեննա, 29 փետրվար ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124 45
Օսմանեան երկաթուղի	22 80

Բարիզ, 29 փետրվար ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 % բաց	109 67 1/2
» » 3 % բաց	81 57 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ բացուեցաւ	17 87 1/2
» » գոցու. գ. կ.	18 12 1/2
Միացեալ պարտք Սէրի Բ.	21 85
» » Գ.	18
» » Դ.	— —
Օսմանեան երկաթուղի	47 25
» Րէժիի բաժնեթուղթք	—
Պանք Օթօման	609 37 1/2
Գրէտի Լիոնէ	555
» Ֆօնսիէ գ. կ.	1345
Բաժնետոմս Լիոնի (գուբ. կոր.)	1267 50
Սուէզի ջրանցք Բարձրացում	2028 75
Ռուսական 5 % 1877ի (գ. կ.)	99 3/8
Իտալական Ռանթ (գ. կ.)	97 65
Եգիպտական միացեալ գոց	342 50
Սպանիական (արտաքին) (գ. կ.)	61 3/4
Բրիօրիթէ Թիւրք	404 37 1/2
5% Հելլենական (գ. կ.)	317 50
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 36

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

փետրվար 29 ժ. 10, վ. 45

Ֆրանս. Ռանթ, 4 1/2 %	109 72 1/2
Օսմանեան »	18 17 1/2
Եգիպտական միացեալ	343 75

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ՏՓՂԻՍ, 1 փետրուար

Պոլսոյ Հայերից մի քանի յարգելի ազգայինների ցանկութիւնը՝ հիմնելու Պոլսում մի դպրոց յանուն և ի յիշատակ Ներսէս հանգուցեալ Պատրիարքի, այստեղ զանազան տպաւորութիւնների և գաղափարների առիթ եղաւ։ Խնդիրը ինքն ըստ ինքեան խնկելի է։ Յարգել ամենափառաւոր կերպով Ներսէս Վարժապետեանի անմահ յիշատակը, նորա մեծ անունը, նորա ժողովրդականացած հռչակը, — Հայի պարտաւորութիւնն է այդ։ Ցոյց տալ ամենքին թէ Հայը եւս կարողանում է, [illegible] անմահութեան արձաններ կանգնեցնել իւր արժանաւոր զաւակին, — այդ ինքնաճանաչութեան մի մեծ ապացոյց է։ Իրողութիւնը կայ. Հանգուցեալ Պատրիարքի յիշատակը անմահացնելու գործը՝ մի յայտնի եղանակով — ուսումնարան կառուցանելով — արդէն կեանք է առել։ Կ՚անցնի մի փոքր եւս, կ՚անցնին քանի մի տարիներ եւս, եւ գուցէ այս ժամանակ Հայութիւնը աւելի լաւ կը հասկանայ Ներսէսի արժէքը, գուցէ այս ժամանակ անցեալը իւր բոլոր երեւոյթներով պարզելուց յետոյ, չեն գտնուիլ այլ եւս Սպանդարեանների, Շահնազարների և Հայկունիների նմաններ։ Բայց թողնենք. դրանով այդ պարոններին հաւատացնում եմ թէ մեծ պատիւ ցոյց տուած կը լինինք, Ներսէսի մասին խօսելիս, դրանց նմաններին էլ մէջ բերելով։ Իմացէք միայն, որ այդ՝ չատերի արտայայտած ցանկութիւնն է։

Համոզուած լինել կարող էք որ այս կողմերում ոչ ոք ընդդէմ չի ցոյց տալ իրան այդ ձեռնարկութեան։ Այս խօսքերը թող չզարմացնեն միամիտներին. մեր մէջ ամենահասարակ, ամեն տեղ ընդունելութիւն ու հաստատութիւն գտած մտքերը անգամ տարաձայնութիւններ են յարուցանում։ — Այդ հասկանալի է. մեր հասարակական գործերին խառնուող զարգացած դասակարգը՝ չատ թոյլ ծանօթութիւն ունի մեր կեանքի հետ, իսկ մեր մամուլը՝ իւր ներկայացուցիչների մեծամասնութեան անպէտքութեամբ՝ մեր առաջն է ամեն օր։ — Բայց կարող եմ հաստատապէս ասել «Ներսէս Վարժապետեան» ուսումնարանի հիմնարկութեան ձեռնարկող յարգելի անձանց, թէ ո՛րքան իրանց ձեռնարկութիւնը համակրութիւն և ընդունելութիւն կը գտնէ ամեն տեղ և ամենքի մօտ, այնքան եւս այդ բանը տարաձայնութիւնների և դժգոհութիւնների առիթ կ՚տայ մի քանի կողմերում։ — Ահա թէ խնդիրը ինչի մէջ է։ Այդ մարդիկ կամենում են հիմնել վարժարանը Կ. Պոլսում, և դիմում էլ են ընդհանուր Հայութեան՝ խնդրելով նիւթական օգնութիւն՝ անմահացնելու սիրելի Պատրիարքի յիշատակը։ — Ռուսահայերի մէջ չատ անգամ կարելի է լսել մի կարծիք, որ վերջին ժամանակներս ամեն կողմ թափանցում է. այդ այն է որ Պոլիսը՝ լինելով Տաճկահայաստանի բոլոր մտաւոր և հասարակական գործերի ղեկավար Հայերի համար, — չատ և չատ քիչ օգնութիւն է անում և կարող է անել Տաճկահային։ — Պոլսի զարգացած դասը, երիտասարդութիւնը ամեն ժամ խօսում է Տաճկահայի անունով, — բայց այդ խօսքերն չատ քիչ արդիւնք տուեցին։ Հիւգօի և Վոլտերների մուսաներով ոգեւորուած ձեր երիտասարդութիւնը չատ սխալ է հասկացել ժողովրդեան ցաւերին դարման անելու միտքը։ Զանազան հանդէսներում և ակումբների մէջ կամարներ թնդացնող ձեր եռանդոտ երիտասարդները, ազգային երեսփոխանները, դրականութեան մէջ փայլողները, որոնք լաւ հետեւող են այդպիսի ուղղութեան, — զուր են կարծում թէ իրանց ճաճանչ պերճախօսութիւնները և օդային եղբայրացութիւնները կարող են օգնել ժողովրդեան կեանքի անտեսական—մտաւոր յառաջադիմութեանը։ — Պոլսոյ ազգային ժողովի «ազգային երեսփոխանների» մեծամասնութիւնը իրանց անտնտեսական ձեւականութիւններով, ճառախօսական բոլոր ելեւէջներով մինչեւ օրս դեռ չատ թոյլ են հասկացել այն ժողովրդեան ցաւերը։ — Այդ կէտին նայելով լրագրութիւնը եւս իւր դերը չատ վատ կատարեց մեծ մասամբ, որից, պէտք է ասել, յետ չի մնացել և մեր մամուլի մեծ մասը. — մի խօսքով՝ նոյն սխալ ընթացքը իւր ազդեցութիւնը տարածեց Պոլսոյ Հայերի ամբողջ չրջանի վրայ, որի վերաբերութեամբ այստեղ մանրամասնութիւնների մէջ չը մտնելով, կ՚աչխատիմ դառնալու այս խնդրին։ — Արդ, այդպիսի կեդրոնացման և հեռանալու ձասակարութիւնը աչքի առաջ ունենալով, անցեալը իբրեւ հիմք աչքի առաջ ունենալով, միթէ մի չատ մեծ սխալ չի՞ լինիր այդ յարգելի անձանց կողմից մտաւոր տաճարները եւս կեդրոնացնել Պոլսոյ մէջ։ Զարկարացնենք։ Միթէ երաչխաւոր կարո՞ղ են լինել այդ մարդիկ, որ Պոլսոյ մէջ հիմնուած ուսումնարանի տաճկահայ ուսանողների մի որ և իցէ տոկոս կուտայ, և կամ [illegible] կարող է պատրաստել այդ ուսումնարանը Պոլսում։ Արդեօք «Ներսէս Վարժապետեանի» ապագայ սաները իրանց կարո՞ղ են նուիրել ամբողջին, հեռու մայրաքաղաքի մթնոլորտում մնալով «լոյս, լոյս» գոչողների ազդեցութեան տակ։ — Ցայտնենք և նայենք պատկերի միւս կողմին։ — Եթէ այդ գործը սկսող յարգելի անձինքը արդէն գործը մանրամասն քննել են և ապա այդ վճիռը տուել, միանգամայն՝ իրանց պատուին վայել չէ, մի այդպիսի գործի համար չը բաւականանալ 250 հազար հայ բնակիչ ունեցող Պոլսոյ ուժերով, և դիմել ամբողջ Հայութեան։ Եթէ խնդիրը դնում էք ընդհանրութեան առաջ, պէտք է և պայմանների մասին լսէք և աչքի առաջ ունենաք ընդհանուրին։ — Ոչ, պարոններ, պէտք է թողնել այդ սխալ ընթացքը։ — Մի չատ փոքր գործի համար եւս, սովորութիւն է դարձել դիմել ընդհանուրի օգնութեան։ — Այդ կողմէ Պոլսոյ Հայերը չատ զուրկ են ինքնասիրութիւնից։ Պոլսոյ մէջ գոյութիւն ունեցող ամենաննչան ընկերութիւններն անգամ դիմեցին Ռուսահային օգնութիւն խնդրելով, մինչդեռ Ռուսահայը՝ պահանջում էր և պահանջում է այս բոլորը տեղափոխել ժողովրդեան գիրկը՝ Պոլսից դուրս։ — Պոլիսը դեռ անցեալումն իսկ մի մեծ դրամական զոհողութիւններ չէ արել, որ ներկայում իրաւունք ունենայ պահանջելու։ Ամենայն պէտքում դուք, Պոլսի հայե՛ր, ձեռք էք մեկնել Ռուսահային՝ ասելով. «Պէտք է միմեանց մօտենալու կապերը դրամով ամրացնել»։ — Այդքան էլ թափանցիկ պատրուակ։ — Ներսէս Ե.ի անունով հիմնուած Ներսիսեան հռչակաւոր դպրոցը երբէք չը դիմեց տաճկահային, թէեւ այդ ուսումնարանը բաց է բոլոր Հայերի համար, մինչեւ իսկ դորա մեծ հիմնադիրը իւր ուսումնարանը ապահովեց մինչեւ անգամ Տփղիսի թեմի արդիւնքով։ — Եւ այդ ուժերի բաժանման հիմքը այդ կէտում ուղիղ է։ Սխալ չը պէտք է հասկանալ այդ խօսքը։ — Ուրեմն, եթէ կամենում էք ընդհանուր նշանակութիւն տալ այդ մեծ ձեռնարկութեան, տնկեցէք այդ մեծ ծառը աւելի յարմար հողի վերայ, աւելի ազատ կլիմայի տակ, հեռու Պոլսի պատերից, և գուցէ, պարոննե՛ր, այս ժամանակ իրաւունք ունենաք դիմելու Հայութեան և պահանջելու որ ամենքը ցոյց տան իրանց սէրը իրանց սիրելի Պատրիարքի յիշատակը անմահացնելու գործին. — ապա թէ ոչ, ես միանգամայն իրաւացի եմ համարում այս ձայնը, որ այժմ Ռուսահայաստանի ամեն կողմից լսւում է, և որը միանգամայն դատապարտում է այդ գործը ձեռնարկողների ուղղութիւնը՝ հիմնելու ուսումնարան Պոլսում՝ դիմելով ամբողջ Հայութեան։ Այս, բողոքում են և իրաւացի է։ Բայց ցանկալի է, որ Արեւելք դէթ այս խնդիրը արծարծէր։ — Այս գրութեամբ ես չտապում եմ արտայայտիչ լինելու մեր կողմի մարդոց կարծիքներին։ Ուչադրութեան առէք խնդիրը։ Կ՚աչխատիմ այս հարցին դառնալու, եթէ ժամանակս ներէ։

ԱԼԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՏԻԿԻՆ ԹԱԳՈՒՀԻ ՄԷԼԻՔ-ԱԶԱՐԵԱՆՑ

Օրթագիւղ, 16 փետրուար

Ձեզ գիտեր թէ ո՛ և է լեզու ունի՞ բացատրութիւն մը աւելի խորհրդաւոր, աւելի սրտատանջ քան սա կարճ բառը, Վա՜յ։ Վա՜յը, այդ միակ բառին վրայ կը հանգչի մեր կեանքը։ Եւ այդ կեանքը երբ կ՚ընծայէ բարեբաստիկ երեւոյթ մը, այն ատենն է որ սրտերնիս կը դողայ վաղուան համար։ Արաբացիք ունին սարսուռ ազդող առած մը, զոր փաւերացուցած է դարերու փորձառութիւնը։ «Երբ տունը պատրաստ է՝ մահը ներս կը մտնէ» կ՚ըսեն Արաբք։ Այս տխուր մտածութիւնները պաչարեցին միտքս երբ Յունուար 25 ի առաւօտուն բարեկամ մը հեռագիր մը հաղորդելով ինծի կը գրէր. «Երբ կարդաս հեռագիրը՝ ոչ նուազ քան գլխս սիրտ սրտաբեկիս, բայց ի՞նչ օգուտ, եղածը եղած է»։ Հեռագիրը ծերունի հօր մը հեռագիրն էր։ «Ամէն ինչ լրացեալ է, աղօթեցէք նորա համար» — կեանքի էն աղւոր օրերուն մէջ տարաբաղդ մին Տիկին Մէլիք-Ազարեանց կ՚աւանդէ հոգին ի գիրկս ծերունի հօրն. կը մեռնի անդ, հեռուն, ի Սուխում, զուրկ ամուսնոյ դգուանքներէ, կարօտ զաւակաց սիրոյ։ Մի քանի ամիսներ առաջ երբ ի Տփղիս կ՚անցնէի այնքան հըրճուալից ժամեր այդ ազնիւ ընտանեաց հետ, կը կարծէի թէ ոչինչ կը պակսի անոր երջանկութեանը։ Եւ սակայն «տունը պատրաստ էր»։

Տիկին Մէլիք-Ազարեանցի մահը ազգականներու և բարեկամաց անձուկ չրջանակի մը մէջ միայն վիշտ ազդելու հանգամանքը չունի. այդ մահը իրապէս ցաւ կը պատճառէ հայ մատենագրութեան, հետեւաբար ամեն Հայոց։ Մեր հոգեւոր կարօտութեանց համար մատենագրութիւնն ու մատենագիրը ունին այն կոչումն, զոր կրօնքն ու քահանայն ունին աւաղալեալ հոգիներու համար։ Մեր ժամանակը կամ թողին սիրով կը սիրէ այն փիլիսոփութիւնը որ խորագոյնին աչքով, գթալիր սրտով կը քննէ մեր հոգեկան պէտքերը, կ՚որոնէ մեր ցաւոց պատճառները։ Մեր նորածին փիլիսոփութիւնը հայ ժողովուրդին հրապուրիչ և սիրելի ընծայելու կարեւոր ամեն յատկութիւններով օժտուած էր Տիկին Մէլիք-Ազարեանց։ Իւր սրտին մէջ կը գտնէր գթութեան ու կարեկցութեան տենչը, եւ միտքը, մչակեալ ա՛յնքան խնամօք, օժտուած ա՛յնքան զարդերով, կարող էր գտնել ամեն կարգի չեչտեր որով մեր սրտերուն խորը կրնար թափանցել տալ այն ամեն զգացումներն, որոնցմով տոգորեալ էր ինքն։

Բայց աղուորը կ՚ապրէր նման ան եւ հայ. չուզեց երբէք սրամարիլ աղուորի թեւերուն ապաստանած. ինչպէս կեանքի՝ նոյնպէս և գրականութեան մէջ կ՚ընթանար չնորհալի, յուչիկ, բայց գեղաճեմի քայլերով։ «Գարնան մի Ամսույ», անուչաբոյր և կենսաբոյր այդ նորավէպը, որոյ հեղինակն հովանի կը գտնէր պարկեչտ բայց զողտրիկ ծածկանուան մը ներքեւ, ամփոփում էր Տիկին Մէլիք-Ազարեանցի սրտի և մտաց ամեն թագուն գանձերուն։ Հեղինակը կ՚ըսէր տարագրէր Օր. Մենիկ. բայց անոնք որ ի մօտոյ կը ճանչնային Ազնուաչէն հեղինակը, կարող էին դիւրաւ զուչակել թէ այդ վէպը որքան որ օրիորդի մը ծաղիկներովը զարդարուած, բայց կը պարունակէր յինքն ո՛չ թէ աղջկան մը, այլ կնոջ մը, երջանիկ կնոջ մը սիրտն ու հոգին։

Հեղինակ մը որքան ալ օժտուած լինի գեղեցիկ յատկութիւններով, բայց և այնպէս կեանքի փորձառութիւնը անհրաժեչտ պայմանն է, որպէս զի փիլիսոփութիւնն կարովալիր ներկայանայ։ Տիկին Մէլիք-Ազարեանց նոր կը թեւակոխէր կեանքի մէջ. կեանքը սիրուն էր իրեն համար, եւ իւր առաջին վէպը կենաց քաղցրութեան հրապուրիչ գոյներովը ներկուած է. բայց փիլիսոփութեան ձեռնարկելէ առաջ քրոնիկագիր մ՚էր։ Ո՛վ չյիչեր Մասիսի այն կայծակնացայտ քրոնիկներն զոր նորածին գրիչ մը Տփղիսէն կը սփռէր այդ թերթի էջերուն մէջ «Դէս ու Դէն» վերնագրով, Օ. Տ. ստորագրութեամբ (Օրիորդ Տերենց)։ Այդ քրոնիկներն գեղեցիկ տիպարներ էին թեթեւ ոճի. թեթեւ ոճ. միթէ ամեն ոք կարո՞ղ է զայն ճարտարութեամբ ի կիր արկանել. թեթեւ չկրնար լինիլ ով որ կ՚ուզէ, կ՚ըսեն Ֆրանսացիք։ Ծանր ու դանդաղ յաւակնոտ ոճ մի ոչինչ ունի դժուարին. խուռներում են այդ կարգի [illegible]։ Բայց նոյն իսկ Եւրոպացւոց մէջ մատնանիչ կ՚ընեն այն հեղինակներն որք կարող լինին թեթեւ ոճով զմայլել ազդել։

Այլ այդ քրոնիկներուն անգամ եթէ մի քիչ ուչադիր նայինք, կը տեսնենք թէ ընկերական խնդիրք, ժողովուրդի կեանք չատ կանուխէն գրաւած են դեռատի հրապարակախօսին միտքը։ Այդ զգացումն, թէ կրնանք ըսել այդ տանջանքն, անհանգիստ կ՚ընեն զինքն։ Այդ զգացմանց հետքերն ակներեւ կը տեսնուին թարգմանութեան համար իւր ընտրած նիւթերու մէջ։ Անցեալ տարի մարտին Արեւելք կը հրատարակէր «Զմրան պատմութիւնները», վէպ ռուսական կեանքէ, կեանք մը ա՛յնքան խորհրդապատ, և որ կը պարունակէ յինքն այն ամեն ընկերական խնդիրներն որք կը չահագրգռեն արդի քաղաքակրթութիւնը։ «Արեւելք» ի հրատարակութեան սուտքին օրը դիմած էինք Ազն. Տիկին Մէլիք-Ազարեանցի՝ խնդրելով իւր աչխատակցութիւնը. երբ ղրկեց մեզ «Զմրան պատմութեանց» թարգմանութիւնն, նիւթ եւ ոճ արդարացուցին մեծապէս մեր յոյսերը։

Շատ նորատի, հազիւ տասնեւվեց տարեկան, Տիկին Մէլիք-Ազարեանց, այն ատեն Օր. Շիշմանեան, կ՚զգար սրտին խորը սէր, համակրանք ժողովուրդի համար. ամեն ազնիւ հոգիներ միչտ տանջուած են ժողովուրդի, կամ թէ ամբոխի տառապանաց, տառապանք մտաւոր, տառապանք հոգեկան տեսարաններով։ Արեւելեան Մամուլ 1876 փետրուարի և յուլիսի թիւերն «Ամբոխ և ոգի» վերնագրի ներքեւ կը պարունակէին Վ. Հիւկոյի Շէյքսբիրի վրայ գրած գործին մէկ գլուխը։ Անցեալ օր, երբ ցաւալի լուրն առի, վերստին ուզեցի կարդալ ինչ որ ունէի խեղճ հանգուցեալէն։ Ինչ քաղցրութիւն այդ թարգմանութեան մէջ, ինչ զգայուն ճաչակի ազդինք այդ ընտրութիւնը։ Եւ յետոյ, նչանակ իւր համեստութեան, թարգմանչին ստորագրութիւն Թ. Շ. ջնջուած էր գրաքննչական թանաքով. ջնջողը ինքն թարգմանիչն էր։

Այդ թարգմանութիւնը կ՚ընէր ի Կիպրոս, ուր, առանձնացեալ իւր հօրը հետ, կ՚աչխատէր, կը սորվէր ու կը սորվէր։ Անդ կ՚ուզէր մեղմացնել սուգը, թէ երբեք մօր մը մահուան սուգը կրնայ մեղմանալ, և ներչնչել հայրն որ ընծայէ մեր գրականութեան նոր ընծայներ։

Կ՚ըսեն թէ ամեն ընտիր հեղինակ զինքը ներչնչող մի հրեչտակ ունի. դա մի կին է. ո՞ր ներչնչող աւելի մաքուր եւ սուրբ է քան այն աղջիկ որ հօր մը ցրտացեալ սիրտը ջերմիկ կը պահէ, թեւ կ՚ընծայէ նորա երեւակայութեան, եւ կը պարզէ նորա առաջ մտաւոր ընդարձակ հորիզոններ։ Տերենցի ներչնչարանը իւր աղջիկը եղաւ, եւ [illegible] ամենեն կը պահէ այդ օրերու յիչատակը, որոյ պարտինք Թորոս Լեւոնին։

> «Քեզ, որդեակ իմ սիրելի, ուրախութիւն իմ եւ մխիթարութիւն, որ երբեմն ի սուգ ի լռութեան և ի միայնութեան մեր երկուսին կենաց տխրութեան, հօրդ հեգ գրիչը ոգեւորեցիր գրելու «զԹորոս», ա՛ռ ընծայ ի նուէր զոր դու յորդորեցիր այս «Երկունքը», ձա՛յն սրտի հայրենի հառաչանաց Տերենցիս»։

Այս մի քանի տողերը չատ մելամաղձիկ գոյն մը կ՚զգենուն երբ այլ եւս չկայ նա, ում նուիրուած են. իսկ ծերունի հայրը, տարաբաղդ մատենագիրն կը պահէ զաւկին սուգը։ Եւ այդ օրերու տխրութիւնը՝ բաղդատմամբ ներկային՝ չատ թեթեւ կը համարուի։

Այդ տխուր տողերն պատկերն էին այն օրերու։ Օր. Շիշմանեան նոր կորուսած էր իւր մայրը. առաջին վիչտն էր զոր կ՚ունենար. առաջին վշտերը խորունկ հետք կը թողուն այն սրտերու վրայ որք չատ թարմ են տակաւին և փափուկ. ժամանակն ու տառապանք դեռ զայնս կարծր չեն ըրած։ Շատ փոխուած էր Օր. Թագուհի։ Այդ աղջիկը, դեռ երէկ խինդ և ծիծաղ, հըրճուանք ու սէր ընկերականացն, յանկարծ բոլորովին կերպարանափոխ կը լինի, երբ մի օր դուրս հանեցին իւր տունէն մօրը դագաղը ու ինքն հագաւ սեւերը։

Այդ տխրութիւնը, այդ սուգը նչմարելի էին իւր դիմաց վրայ երբ առաջին անգամ զինքը տեսայ Կիպրոսէ վերադարձին 78 Թեսաղոնիկէի ամռան։ Նոյն տարին, աչնան վերջի օրերն էին. գիչեր մը միայն բաղդ ունեցայ տեսակցելու իրեն հետ. յաջորդ օրը պիտի մեկնէր ի Տփղիս։ Եւ սակայն այդ օրն, և մի քանի տարիներ յետոյ երբ զինքն աւելի յաճախ կրցի տեսնել, իւր դէմքն ունէր չեմ գիտեր որպիսի՝ արտայայտութիւն մը, որ ինծ յուչ կ՚ածէր այն սքանչելի բայց մելամաղձիկ Համակրութեան արձանն որ կը հսկէ ի Վիչենցա՝ բանաստեղծական եւ տխրայոյր գերեզմանատան չիրմաց և խաչերուն վրայ։

Սակայն կեանքն ի Տփղիս իրեն համար չատ բարեբաստիկ եղաւ. ուրախութեան ու խնդութեան առիթք չէին պակսեր և կրնանք ըսել թէ վչտաց համակրութիւն մը չէր, այլ զուարթութեան. սիրեցեալներու մահը միայն կուգար սքօղել իւր զուարթութիւնը։

Ուրախ լինէր թէ զուարթ, միչտ օժտեալ էր սքանչելի յստակութեամբ մը որ երբեք զինքը չէր թողուր. համեստութիւն։ Համեստ էր իւր տաղանդին համար. կարծես կ՚երկնչէր զգալ իւր ներքին արժէքն։ Ո՛րքան կ՚աղաչէինք զինքն աւելի յաճախ գրել. կը փափագէր, բայց խոյս կուտար. կարծես թէ չէր ուզեր հաւատալ որ իւր գրածներն ո՛ և է արժէք մը ունենան։

Եթէ մատենագրի մը համեստութիւնը կը դանդաղեցնէ զնա փառաց ճանապարհին վրայ, սակայն ո՛րքան սիրելի կ՚ընծայէ հեղինակն. եւ ո՞ր փառք աւելի ըղձալի է հեղինակի մը համար քան ժողովուրդին սէրը։

Բայց ինչչափ ալ համեստ լինէր, կարո՞ղ էր անտարբեր կենալ այն սրտաբուխ չնորհաւորութեանց առաջ որոց արժէքը գնահատել գող գիտէր։ Օր մը Տփղիս ինծ կ՚ըսէր.

—Մի նամակ ընդունած եմ. և կը յաւելուր, գլուխն հակելով այն չնորհալի ժպիտին ներքեւ որ իրեն միայն յատուկ էր.

—Շատ փաղաքչական, երեւակայեցէ՛ք ուստի՞ց է։ — Ալեքսանդր, մի՛ սար։

Մի քանի անուններ տուի, բայց աւելցուցի.

—Տիկին, չեմ գիտեր ո՞ր անուն արժանի է ձեզ այնքան գոհունակութիւն պատճառելու։

Երբ զայս ըսի ինծ երկնցուց նամակ մը սեւ չրջանակներու մէջ. ստորագրութիւնը նոյնցայ և գլուխս խոնարհեցուցի յարգանօք. Օտեան էֆ. ի ստորագրութիւնն էր, մին այն նամակներէ զոր Օտեան էֆ. միայն կրնայ գրել, եւ որք կարող են չատ տառապանքներ մոռցնել տալ հեղինակի մը։ — Երբեմն ինծ այնպէս կը թուի թէ արդի երիտասարդներէն չատերը կը գրեն այն յուսով եւ փափաքով որ արժանի լինին Օտեան էֆէնտիէ մի քանի քաջալերական խօսք լսելու։ Այս մտածութիւնը ինծ կը յիչեցնէ Վիլմըսանի վերաբերմամբ մի աւանդութիւն։ Ֆիկարօյի ճարտար հիմնադիր-խմբագրապետը մէկ խրատ ունի եղեր անոնց համար որք ներկայանալով իրեն փափաք կը յայտնեն գրել Ֆիկարօյի մէջ։ —Մէկ կարգի անձանց հաճոյ լինելու համար գրեցէք, կ՚ըսէ եղեր. կանա՞նց կ՚ուզէք. երիտասարդա՞ց, թչուառա՞ց, հաւատացեալներո՞ւ. ո՞ւմ կ՚ուզէք։ Յաջողութեան պայմանն այս է։ — Եւ արդարեւ անոնք որ մնացած են այդ խրատի, միչտ յաջողած են։ Մեր մէջ ալ նոր գրողներէ չատերը կարծես իրենց կէտ նպատակի ընտրած են միայն Օտեան էֆ. ի գրական ճաչակին հաճոյ լինել։ Երանի՛ նոցա որք քաջալերիչ խօսքով մը կարող են նպաստել մատենագրութեան մը զարգացման. միթէ այսքանն իսկ բաւ չէ՞ որ ըսեն թէ իրենց կեանքը չատ օգտակար եղաւ։

Ստոյգ է որ Օտեան էֆէնտի իւր քընքոյչ նամակներու մէջ քաջալերութիւն կարդալն չատ անգամ անձնական պարտականութիւն կը համարի. բայց խիստ ապահով էի որ այս անգամ գրած էր Տիկին Մէլիք-Ազարեանցի ո՛չ թէ զնա քաջալերելու նպատակաւ, այլ «Գարնան մի ամսույն» իրաւցնէ ազդեցութիւն գործած էր իւր վրայ։ Սիրած էր այդ գիրքն ու գրած էր նամակն, սրտէն ու մտքէն թելադրեալ ոգւով։

—Խնդրեմ, Տիկին, թոյլ տուէք ինծ օրինակել այդ նամակն, ըսի։

—Ի՞նչ պիտի ընէք։

—Երբ ձեր գործերուն վրայ ընդարձակ գրեմ, այդ նամակն իմ յօդուածիս գեղեցիկ մէկ զարդը կը լինի։

—Շնորհակալ եմ. բայց կ՚ուզէք որ ամեն ոք ենթադրէ թէ ես այնքան պարծենկո՞տ եմ որ մինչեւ իսկ այսպիսի նամակ մը ձեզ յանձնած լինիմ՝ զայն հրապարակ հանելով փառաւորուելու նպատակաւ։

Այս խօսքերուն մէջ ակներեւ կը տեսնէի այն համեստ և փառքէ խոյս տուող Տիկին Մէլիք-Ազարեանցը։ Ներելի չէր ինծ այլեւս պնդել։ Ըմբռնեցի իւր փափուկ նկատողութիւններն։ Կրնայի՞ զուչակել թէ այդ նամակին այսքան չուտ պէտք պիտի ունենամ։

Իւր սիրելի և մտերիմ բարեկամին զըրուցերն համար հայրական գորով կը տածէր Օտեան էֆէնտի։ Եւ օր մը, երբ մեր արդի մատենագրութեան, մեր ժամանակակից կեանքի պատմաբաններն ուզեցին դըրուցարանօք հաւաքել Օտեան էֆէնտիի ձեռագրերն, անտիպ գործերը, կը կարծեմ թէ Տփղիս տիկին Մէլիք-Ազարեանցի զաւակներու մօտէն պիտի գտնեն, իրենց մօր թղթերու հետ խառն, Օտեան էֆէնտիի մի քանի կարեւոր ձեռագրերն։

Այն յարգանքն զոր Օտեան էֆէնտի կը տածէր տաղանդաւոր և ազնիւ տիկնոջ համար, ամբողջ Թիֆլիզ այդմ մասնակից էր. «Ի՜նչ կին, ի՜նչ կին» կ՚ըսէր ամեն ոք։ Եւ այս բառը բաւական կը համարիմ։ Տիկին Մէլիք-Ազարեանց, նման ուրիչ երկու ազնիւ տիկնանց, կարող եղած է խոստովանել տալ ամենէն յամառ Տփղիսեցիներուն թէ այն երկիրը, Պոլիս, որ կարող է կրթել այսպիսի կիներ, այդ երկիրն արժանի է ակնածանաց և համակրանաց։

Արդարեւ, ուսում, չնորհք, գեղ, քաղցրիկ մելամաղձութիւնն ընդ միմեանս կը միջէին յանձին տիկին Մէլիք-Ազարեանցի։ Երբ, պարզ նիհար աղջիկ, կ՚երթար ի Տփղիս, կարծես թէ նոր երեւոյթ մ՚էր. երիտասարդք կը յափչտակուէին, և ինքն անսալով իւր սրտին եւ խոհական հօրը խորհրդոյը՝ կը նուիրէր սիրտը ազնիւ երիտասարդի մը, արժանի իրեն, Պ. Աղեքսանդր Մէլիք-Ազարեանցի, մին այն պատուական անձերէ որք մարդկութիւնը սիրելի կ՚ընծայեն նոյն իսկ ամենէն աւելի սեւ մարդատեացներուն։ Խե՜ղճ բարեկամս, այդ անհուն վչտին առաջ միթէ ինքնին չէ՞ր հարցըներ. «Զի՞ կեանք, զի՞ սէր։»

1883 ի ամառն էր. Պ. Մէլիք-Ազարեանց Պոլիս կը գտնուէր հանդերձ ընտանեօք։ Յունիսի կիրակի մը իւր բոլոր ազգականք դաչտային զբօսանք մի կարգադրեցին. հրաւէրով մը գիս եւս պատուեցին։ Քառասունէն աւելի էինք։ Օրթագիւղէն գնացինք Ֆէնէր-Պաղչէ. անդ ընդարձակ դաչտի մէջ, մարգագետիններու վրայ, հանդէպ Մարմարայի, սիրուն ժամեր անցուցինք։ Այդ օրէն ի վեր դեռ երկու տարիներ չ՚ըոլորեցան. մահը, այնքան անողոք կերպով ընտրողական, այդ խումբէն երեք աղջիկ և կին խլեց տարաւ. էն ծերը հազիւ քսան եւ հինգ տարեկան։ Այդ օրը միջոց մը տեսայ Տիկ. Մէլիք-Ազարեանց, որ ի բաղում հօրը կը ձեւէր. խնդալով իրենց մօտեցայ։

—Տօքթէօր, ըսի, ապահով եմ որ գրական խորհուրդներ ունիք, և Տիկինը կ՚ըստիպէ զձեզ պատրաստել գլուխ գործոց մը։

—Ա՛լ ես կարող չեմ, ըսաւ, Պ. Տերենց, թող աղջիկս ինք գրէ, դուք գրեցէք, մենք վայելենք։

Այդ խօսակցութիւնը այսօր միտքս կուգայ։ Կարո՞ղ է Տերենց վշտակիր հոգւով գրել նոր հատոր մը։ Վիչտն եթէ կը մղէ գըրագէտը գրելու, այն ատենն է երբ նա տակաւին երիտասարդ է. բայց Տերենց կրնայ մահարձան մը կանգնել ի յիչատակ տարաբաղդիկ կնոջ և գրագէտին՝ ամփոփելով ի մի և կազմելով մի հատոր նորա ցան և ցիր բոլոր գործերն և կենսագրութիւն մը ի նմա՝ վչտաբեկ հօրը տխուր չեչտերովը։

Եւ օր մը երբ սիրուն մանկիկներն լինին աղջիկ, գտնեն ի յիչատակ իրենց մօրն մահարձան մը որոյ նմանը խիստ քիչերն կրնան ունենալ.

Որ սիրոյ չթողու ժառանգ, նա և եթ ոչ բերկր՝ ի չիրմէն։

Եւ ի՜նչ ժառանգներ աւելի պատուական քան երեք զաւակներ ու սիրուն գիրք մը։

Եւ երբ Աղեքսանդր Մէլիք-Ազարեանց չրջապատեալ իւր զաւակներէն խօսի նոցա իրենց մօր յիչատակին վրայ, բանայ գիրքն ու լսէ կենդանի ձայնը, այն ատեն պիտի գտնէ սրտին մխիթար մը, սփոփանք մը և պիտի ըսէ. «Կեանք, սէր բոլորովին ունայնութիւն չեն»։

ՀՐԱԶԴԱՆ

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Զէյթուն պուրնու պէզ փաբրիգասը հիւմայունընտա տէօկիւլէճէքլէրտէն հասըլ օլաճագ ֆիրիւզէ օլունաճագը էվվէլճէ տախի իլան օլունան օն իւչ պին պէչ իւզ գըյէյի ճէպխէ իւչ նէվ փամուգ թէլէֆէլէրինի իւթիւրա իւմէք իւզրէ թալիպ պուլունանլարը չուպաթը րումինին եիրմի պիրինճի փէնճշէնպէհ կիւնիւնէ գատար մազպութ Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

16 չուպաթ 1300

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Նիզամիյէ էրզագ անպարը իչիւն պին իւչ եիւզ պիր սէնէլիք իչիւն էքմէմիչիւքի պին գըյէյի ճէպխէ սապօն միւպայաա օլունաճագընտան, իթպայա թալիպ օլան վէ չէրայիթինի աննամագ իսթէյէնլէրին լէվազըմաթը Ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

16 չուպաթ 1300

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Գիւլճիւմիւջ ալայ վէ Թապուրլար իւչէ խասթախանէլէր իչիւն պին իւչ եիւզ պիր սէնէլիք մահրուգաթ միւպայաա օլունաճագ օլան էնգալի թըրչիւլէ վէ պալթալը վէ էզմէ ճէրախիյէ վէ սայիրէնին իթպայասը թալիպ օլան վէ չէրայիթինի աննամագ իսթէյէնլէրին լէվազըմաթը Ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

16 չուպաթ 1300

1—3

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՆՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
287 միլիոն ֆրանք

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ

Ապահովագրեալք միայն տէր են երաշխաւորեալ դրամագլխոյն և ընկերութեան բոլոր շահերուն

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Հ. ՍՔԵՅԹ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԿԱԼԱԹԱ, ՀԱԼՍՃԵԱՆ ԽԱՆ

ԱԶԴ

ՄԱՐԳԱՐ ԳՈՒԼԱԳՍԸԶԵԱՆ

Ինչպէս որ յայտնի է՝ Ռումէլիի Երկաթուղեաց վիճակահանութիւնն երկու ամիսը մի անգամ տեղի կ'ունենայ։ Սոյն վիճակահանութեան 91րդը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ (ըստ եւր.) ապրիլ 1ին։ Ուստի, այս առթիւ դարձեալ բաղդատոմսեր ի վաճառ հանած եմք։ Գնորդք կը հրաւիրուին ի Ղալաթիա կամուրջի գլուխ թիւ 33։ Այս անգամու վիճակահանութեան առաջին պարգեւն է 600,000 և երկրորդը 60,000 ֆրանք. ասոնցմէ զատ 48 թիւեր եւ մեծ պարգեւներ պիտի շահին, իսկ մնացեալ 450 թիւերը՝ 400 ական ֆրանք։ Գիները սովորական են. 7½, 5 և 3 դահ.։

Կարգաւոր թիւ — այսինքն 1, 2, 3, 4, 5 — ուզողները պէտք է այժմէն գնեն և եթէ փափաքին կրնան բաժանորդ գրուիլ մի և նոյն թուոյն, պայմանաւ որ ամեն ամիս առնուն նոյն թիւը։ Սոյն թիւերէն ունեցողք — թէ՛ մայր թիւը և թէ՛ բաղդատոմսը — պէտք է զգուշութեամբ նային՝ զի շատերու թիւը կը շահի և իրենք չեն գիտնար, ինչպէս որ շատ անգամ կը պատահի։ Այս գործին յատուկ տումարը ունիմք, և ով որ իր թիւը բերելու ըլլայ, կը նայիմք, առանց ոևէ փոխարինութեան։ Վաճառողաց համար գոհացուցիչ միջնորդչէք կը տրուի։ Գաւառներէն յանձնարարութիւնք ընդ փոյթ կը կատարուին, և դրամի տեղ թղթատարական դրոշմք ալ կ'ընդունուին։

ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Սոյն Նոր Քերականն, որ շինուած է դիւրուսոյց եղանակի վրայ և որ կը պարունակէ 120ի չափ մեծ ու փոքր պատկեր ընտիր թղթի վրայ, և մաքուր տպագրութեամբ հրատարակուած է «[illegible] Մանկանց» տպարանէն։

Գործին գեղեցկութիւնն, մանաւանդ հրապարակի վրայ սոսր համապատասխանող ուրիշ քերական մը չի գտնուիլն յոյս կուտան որ ամեն վարժարան ուրախութեամբ պիտի ընդունի այս քերականն։

Գինն է՝ հատուկ առնողին համար 30 փարա։

Մեծ քանակութեամբ գնողաց գոհացուցիչ զեղչ կը տրուի։

Կեդրոնատեղին է, Կ. Պոլիս, Էսկի Զապթիէ ճատտէսի, թիւ 63 [illegible] խմբագրատունը։ Կը գտնուի նաև բոլոր հայ գրավաճառաց և կամուրջի գլուխը ջրավաճառ Պ. Պետրոսի և Պ. Յակոբի քով։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Օսմ. արժէթուղթք «5 % Բրիվիլիժէ»

«Բրիվիլիժէ» Օսմանեան արժէթուղթ ունեցող տեարց կը ծանուցուի որ թիւ 6 կտրոնն և վերջին վիճակահանութենէն ելած արժէթուղթք պիտի վճարուին Օսմանեան Կ. Պանքայի Պոլսոյ ճիւղէն, (ի Թօփաքճըլար) յառաջիկայ Մարտ 1/13էն սկսեալ։

Կտրոններուն և արժէթղթոց հետ պէտք է ներկայացնել անոնց թիւերը նշանակող ցուցակ մը։ Վճարմունք պիտի լինին միմիայն երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը։

Կ. Պոլիս, 12 փետրուար 1885

5—12

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԼՈՒՍՆՈՏՈՒԹԻՒՆ

ՄԿՆԱՁԳՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՋՂԱՁԳՈՒԹԻՒՆ

Բոլորովին կը բուժուին իմ դրութեամբս

Ստակը կ'ընդունուի փորձն յաջողապէս կատարուելէ յետոյ։

Բժշկութիւն թղթակցութեամբ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՏՐ. ԱԼՊԵՐ

Ֆրանսական Գիտական ընկերութենէն պատուեալ առաջին կարգի ոսկեայ շքադրամով, վասն արժանեաց։

16, Բլաս տիւ Թրոն, Փարիզ

ՍԵՂԱՆԻ ԸՄՊԵԼԻ

ՑԱՐԳՕՆԼԻ ՀԱՅՐ ԳԵՐՄԱՆԻ

Նման «Շարթրէօզ»ի գինւոյն, ախորժահամ և յոյժ առողջարար ըմպելի մ'է և մեծապէս կը դիւրացնէ մարսողութիւնը։

Գլխաւորապէս կը գտնուի Պ. Պերթէն եղբարց քով, Ղալաթիա, Սիթէ Ֆրանսէզ։

ԱԶԴ

ԱԿՌԱՅԻ ՑԱՒ ՉԷՔ ՈՒՆԵՆԱՐ

եթէ գործածէք

(Ժիռօնտ) Սուլաք գաւառին Պէնէտիկտեան կրօնաւորաց, Ակռայ մաքրող փոշին կամ դեղը որ 1880ին Պրիւսէլի մէջ 2 ոսկի միտալ առած է, ինչպէս նաեւ մեծ մրցանակներ. այս դեղը հնարած է 1373ին Բիէր Պուրսօ Փըրանսացի կրօնաւորը։

ՋԵՆՕՊԻԻ ՋՈՒՐ

Որուն՝ մրցմամբ չի կրնար հաւասարիլ ո՛չ մէկ դեղ. մազերուն իրենց բնական գոյնը տալու մասին։ Արդիւնքը քիչ օրուան մէջ կերեւի յաջող կերպով։ Գործածութիւնը խիստ դիւրին է. Ներկ մը չէ այս, այլ լուացման ջուր մը, որ մազերը կը պահպանէ եւ կը զօրացնէ, գոյն տալով։

ԼԱՀՕՐԻ ԲՈՒՏՐԱ

Փայլուն, փափուկ, թափանցիկ և ընտիր բուտրա մ'է որ շարունակ գործածուելով մորթը կը գեղեցկացնէ և կը փայլեցնէ, ո՛ և է այլայլումէ զերծ պահելով զայն։ Խիստ փոքր մաս մը բաւական է ամբողջ երեսի մը համար։ Փափուկ փետրեայ վրձինով կը գործածեն զայն և ապա կը սրբեն նուրբ կտաւով մը կամ կակուղ վրձինով։

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿ Տօքթ. Բիշարտի

Վայրկենական կերպով մազերը և մօրուքը ներկելու համար կատարելագործեալ բաղադրութիւն մ'է, որ մորթին վրայ բիծ չի թողուր։

ՋՈՒՐ Տօքթ. Թօմըրի, վայրկենական կերպով մօրուք ներկելու համար։

ԲՈՒՍԱԿԱՆ ՋՈՒՐ, գլուխ մաքրելու համար։

ՍԷՖԱԼԻՆ, դեղ Տօքթ. Ռուսօյի, մազ թափելու դէմ, որ թաղանթները կը հանէ և գեղեցիկ մազեր կը բուսցնէ, շարունակ գործածուելով։

ԱՐՆԻՔԱԼԻՆ, Տօքթ. Ռուսօյի, գեղեցիկ թուալէթի ջուր, խածուածքի, այրուածքի, այտերու բորբոքման դէմ են։

ԷՔՍԹՐԷ, թաշկինակի համար, ամեն տեսակ ընտիր ջուրեր։

ԿԼԻՍԷՐԻՆ, ձեռքի ուռեցքի և արեգակնակէզ դէմքերու համար։

Վաճառատուն հաստատեալ յամին 1807. —Ընդհանուր գործակատար Ա. ՍԸԿԷՆ, Հիւկիւրի փողոց թիւ 3, ի Փարիզ։

Այս դեղերը կը գտնուին նաեւ Կ. Պոլսոյ բոլոր դեղարանաց մէջ։

VICHY

ՎԻՇԻ

Վարչութիւն, Փարիզ 8, Պուլվար Մօնմարթր.

GRANDE GRILE. — Աւշային տկարութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, լեարդի և փայծաղի խցումն, ներքին գործարանաց խցմունք, մաղձային քար եւայլն։

HOPITAL. — Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, ստամոքսի ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, ախորժակի պակասութիւն ստամոքսի, ջղացաւ, անմարսութիւն։

CÉLESTINS. — Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, միզական աւազ և միզական քար, յօդացաւ, շաքարախտ (Տիապէթ), սպիտակուց-միզական (Ալպիւմինիւռի)։

HAUTERIVE. — Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, աւազ, քար, յօդացաւ, շաքարամիզութիւն, սպիտակուց-միզական։

Աղբիւրին անունը պէտք է փնտռել շիշերու քափսիւլին վրայ։

Պոլսոյ ամեն դեղագործաց և դեղավաճառաց քով կը գտնուի։

Պարոնայք Ճ. Վ. Ուիթըլ և ընկերութիւն յառաջիկայ ապրիլ 1էն սկսեալ չափաւոր գնով վարձու կուտան իրենց այժմեան խանն (իրենց գրասենեակները պիտի փոխադրուին նոյն փողոցը գտնուող իրենց յատուկ խանն), որ կը պարունակէ երկու մեծ խանութներ և 5 սենեակներ առաջին յարկը։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹԸԼ

Պոլիս, Պահչէ-գաբու, Եօմէր Էֆէնտի խանին դիմաց։

ՏՕՔԹ. Խ. Կ. ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ, ՎԻՐԱԲՈՅԺ ԵՒ ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

Իւսկիւտար, Սելամսըզ Բող., [illegible]
Թիւ 251

Վկայեալ Ամերիկայի «Վէրմընդ» բժշկական համալսարանէն և Պոստըն քաղաքի մէջ չորս տարի հիւանդանոցաց մէջ իբր քաղաքային բժիշկ մեծ յաջողութեամբ գործած է։

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր։ Երկուշաբթի օրերը կը գտնուի նաեւ Նոր-Թաղի դեղագործ Ստեփան աղայի դեղարանը։ Ուրբաթ օրերը ձրի է մինչ կէս օր։ Վկայեալ աղքատք միշտ ձրի կը դարմանուին։

ՏՕՔԹ. Խ. Կ. ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

14—15

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամսոյն երկու անգամ կը բանին Լիվերպուլի և Միջերկրականի միջև.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալճերը	3,000	Նանթ	2,500
Պօդնիա	4,600	Բավոնիա	5,000
Պալպէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սիթիա	4,600
Քադալոնիա	4,700	Սարակոսա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Հէքլա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Քէտար շոգենաւը, նաւապետ Ուաթ, փետրուար 4ին աստ կ'սպասուի։

Ստորագրեալն արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ոևէ նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերպուլի և [illegible] միջև.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆավոնեան	3700
Ասսիրիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպէրիան	5500
Արմէնեան	3700	Իլլիրիան	5500
Պավարիան	6000	Իտալիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սարտինեան	2000	Լիսպըն	800
Տուրքիշ	700	Օբորթօ	700
Էճիփշըն	3700	Բէրսիան	3800
Ֆապիան	3700	Վալէնսիան	6800
Ֆալէրնիան	3700	Վիրճինեան	6800

Լեսպեան շոգենաւը, նաւապետ Պօլ, ընդհանուր վաճառքով մարտ ամսոյ 5ին աստ կ'սպասուի։

Լիկուրեան շոգենաւը, նաւապետ Մաք-Նամ, ամսոյս 7ին աստ կ'սպասուի։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՕՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլք խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Բարլըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման և ընկ.
Մալթա, Ա. Բարպիէրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտաթօ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիթըլ և ընկ.

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ մէջ Անվէրսի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէանտրօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարստըն	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պօրօտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբսօ	2,500	Օդրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օդդօ	2,000
Գատօ	2,000	Ռաֆֆիէլ	1,200
Գօմօ	2,700	Ռալէյֆ	3,200
Տիտօ	2,500	Ռապտէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Ռիտօ	2,800
Էրատօ	2,600	Ռիալթօ	4,400
Տրագօ	2,600	Ռինալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Ռօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Ռօմէօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Ռօմօ	3,500
Կալիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիտալկօ	2,200	Սափֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրէնատօ	2,200	Սօրէնթօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հումպէր	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճիւնօ	2,300	Վառատօ	3,600
Քէյրօ	2,000	Վէնէտօ	3,600
Քօճիօ	2,200	Զէֆիր	1,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	140

Ռինալտօ շոգենաւը, նաւապետ Նիւմէն, Հուլէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Քալէօ շոգենաւը յունվար 28ին Հուլէն մեկնեցաւ ի Կ. Պոլիս և աստ կ'սպասուի փետրուար 18ին։

Սալէնօ շոգենաւը փետրուար 20ին Հուլէն ճանբայ պիտի ելնէ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 1 Մարտէ (Ն. Տ.) 1885, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ																							
	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60	62		
	Առաւօտ											Իրիկուն												
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Կ. Պոլիս	6 18	7 15	7 42	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 17	11 49	12 55	1 31	2 31	3 2	3 40	4 15	4 44	5 23	5 44	6 3	6 30	...	...
Գումգաբու	6 28	7 27	7 53	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12 —	1 6	1 42	2 41	3 13	3 51	4 26	4 55	5 34	5 54	6 13	6 39	...	...
Եէնի-գաբու	6 32	...	7 57	...	8 58	...	...	10 34	10 53	11 32	12 04	1 10	1 46	2 45	3 17	3 55	4 30	4 59	5 38	...	6 17	6 43	...	...
Ձամլու փաշա	6 35	...	8 —	...	...	...	...	10 37	10 56	11 35	12 07	1 13	1 49	2 48	3 20	3 58	4 33	...	5 41	...	6 2	...	...	...
Սամաթիա	6 40	...	8 6	...	9 4	...	...	10 42	11 1	11 40	12 12	1 18	1 54	2 53	3 25	4 3	4 38	5 5	5 46	...	6 25	6 49	...	...
Եէտի-գուլէ	6 45	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 1	10 46	11 4	11 45	12 15	1 21	1 59	2 58	3 28	4 9	4 41	5 10	5 49	6 4	6 28	6 53	...	...
Մաքրիգիւղ	6 56	8 —	8 24	...	9 22	...	...	10 58	...	11 58	...	...	2 11	3 9	...	4 21	...	5 22	...	6 16	...	7 04	...	...
Այ-Ստեֆանոս	...	8 14	8 34	...	9 32	...	...	11 8	...	12 9	...	...	2 21	...	...	4 31	...	5 32	...	6 28	...	...	...	...
Քիւչիւք Չէքմէճէ	...	8 25	...	...	...	...	...	...	...	12 18	...	...	...	...	...	...	...	...	...	6 37	...	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ																						
	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	41	1		
	Առաւօտ										Իրիկուն												
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քիւչիւք Չէքմէճէ	...	...	7 34	...	...	...	...	...	...	...	...	1 24	...	...	...	...	...	...	...	...	6 38	...	...
Այ-Ստեֆանոս	...	...	7 45	...	8 44	...	9 38	...	...	11 20	...	1 34	...	2 33	...	...	...	4 48	5 39	...	6 51	...	...
Մաքրիգիւղ	6 33	7 24	7 57	...	8 55	...	9 49	...	...	11 31	...	1 45	...	2 44	3 20	...	...	4 59	5 50	...	7 5	...	...
Եէտի-գուլէ	6 46	7 37	8 11	8 38	9 9	9 37	10 2	10 12	11 12	11 44	12 48	1 58	2 23	2 57	3 33	4 8	4 46	5 14	6 4	7 0	7 26	...	...
Սամաթիա	6 50	7 41	8 15	8 42	9 13	9 41	...	10 16	11 16	11 48	12 52	2 2	2 28	3 1	3 37	4 12	...	5 19	...	...	...	...	...
Ձամլու փաշա	6 55	7 46	...	8 47	...	9 46	...	10 21	11 21	11 53	12 57	...	2 33	3 6	3 42	4 17	...	5 24	...	...	...	...	...
Եէնի-գաբու	6 58	7 49	8 21	8 50	9 19	9 49	...	10 24	11 24	11 56	1 ...	2 8	2 36	3 9	3 45	4 20	...	5 28	...	...	...	...	...
Գումգաբու	7 3	7 54	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 01	1 5	2 12	2 41	3 14	3 50	4 25	4 56	5 33	6 13	7 18	7 40	...	...
Կ. Պոլիս	7 12	8 3	8 35	9 4	9 33	10 3	10 20	10 38	11 38	12 10	1 14	2 21	2 50	3 23	3 59	4 34	5 5	5 42	6 21	7 30	7 50	...	...

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջև բանող կառախմբ

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերպուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պըզօ
Արքատի	2,500	Ռոճըրս
Արքատիա	2,500	Քրուիքշանք
Լագոնիա	2,500	Ուիլքս
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Ռումէլիա	2,800	Ֆոթըրկիլ

Մաքետոնիա շոգենաւը ամսոյս 20ին շաբաթ օր Պաթումէն աստ պիտի վերադառնայ և Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Ռումէլիա շոգենաւը ամսոյս 10ին Լիվերպուլէն աստ պիտի հասնի և անմիջապէս վերստին Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ՇԱՐՕ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերպուլի և Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Փանոռմուս	4200	Օսայրիս	3000
Ֆերոս	4000	Նեֆթիս	3000
Օսմանլի	4000	Բէրսա	3000
Սեսոստրիս	3250	Ալեքսանտրիա	1700
Թիպս	3250	Լոթիւս	800
Մեմֆիս	3250	Ալմա	800
Մարիօթիս	3250	Սէքիլ	700

Սեսոստրիս շոգենաւը նաւապետ Օուէն ամսոյս 20ին աստ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Վերոյիշեալ շոգենաւք ընտրելագոյն յարդարուած են ճամբորդներու համար։

Դիմել առ Ճ. Թ. ՈՒԻԹԸԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանճըգ փողոց, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՌՈՔԵԱՆ

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայի և Բաթումի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալու յառաջիկայ շոգենաւն է [illegible] որ փետրուար 25ին Մարսիլիայէն և մարտ 4ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալու յառաջիկայ շոգենաւն է [illegible] որ պիտի մեկնի փետրուար 23, երկուշաբթի երեկոյ ժամ 4ին։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն.

Նաւուղեքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈԹԻ ԲԵՂՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց, թիւ 141

Արտօնատէր Ա. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԿՐԱԿԱՐԱՆԱՑ ԵՒ ԾԽՆԵԼՈՒԶԻ ԽՈՂՈՎԱԿԱՑ

Միակ մթերանոց Վիէննայի Ռիտ Կէպլէրք վաճառատան կրակարանաց

ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԻ ԵՒ ՀԻՒՍՆԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

ՀԷՆՐԻԿ ԼԱՆԺ

24, Բէրչէմպէ-Բազար, Ղալաթիա

ՊՂՆՁԷ, ՉՈՒԼԱՏԷ ԵՒ ԾԵԾՈՒԱԾ ԵՐԿԱԹԷ

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԵԱՑ

ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱՆՈՑ

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԶՄԻՆԷՆԵՐ

ԳԱՆՁԱԿ ԵՒ ԵՐԿԱԹԵԴԷՆ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ

Ֆրանսայի և օտար երկիրներու ամեն հոտավաճառաց և վարսայարդարաց քով։

La VELOUTINE

Poudre de Riz spéciale
PRÉPARÉE AU BISMUTH
Par CHles FAY, Parfumeur
PARIS — 9, Rue de la Paix, 9 — PARIS

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

587, Մեծ փողոց Բերայի, ի Թէքքէ, մզկիթին դիմաց, 587

Պ. Տիմիթրիոս Մթաքի, տէր վերոյիշեալ Մթերանոցին, պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան և իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ իւր վաճառատան մէջ կը գտնուին մեծ քանակութեամբ ամենագեղեցիկ և կատարելապէս հաստատուն կարասիներ, ինչպէս [illegible], [illegible], Ամեն տեսակ [illegible] (լավաբօ), [illegible], [illegible], եւն., եւն.։

Այս ամեն կարասիներն ի վաճառ հանուած են

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Վաճառատունս նոյնպէս յոյժ աժան գներով ամեն տեսակ կարասիներ կը շինէ յանձնարարականաւ։

ՏՕՔԹՕՐ Տ. ՊԱՊԱԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել Ազգային հասարակութեան թէ՝ ամեն Երեքշաբթի, Հինգշաբթի և Շաբաթ օրեր կէս օրէն ժամ մը վերջը կը գտնուի Մեծ Մաքսատան դիմաց ԱԼԷՔՍԱՆ դեղարանն, ուր իրեն դիմող ամեն հիւանդներն և մասնաւորապէս մանկանց և միզանցքի ամեն տեսակ հիւանդութեանց ենթակայ եղողները կը դարմանէ։

Հինգշաբթի օրերը ձրի է։

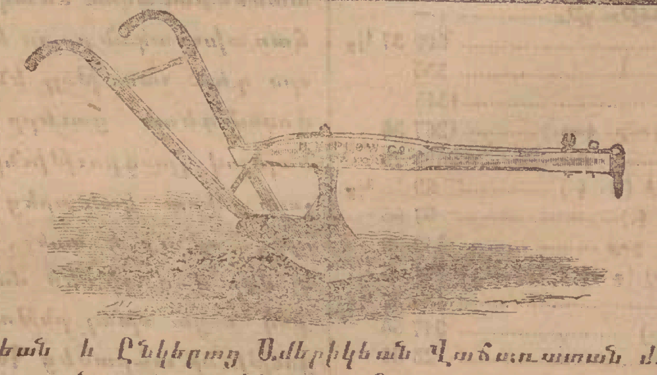

Ս. Ա. Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկեան Վաճառատան մէջ կը ծախուին Ամերիկայի Երկրագործական գործիքներ։ Զանազան տեսակ Արօրներ, [illegible] գործիք, մեծ և փոքր։ Ցորեն մաղելու գործիք մեծ և փոքր։ Գուբէյ ու խոտ ջարդող գործիք։ Զանազան գործիքներ բանեցնելու համար ձիով գոմէշով մեքենայ։ Պարտէզի գործիքներ։ Հրդեհի փոքր ջրհան և այլ զանազան Ամերիկայի ջրհաններ։ Այլ և այլ պտղոց ջուրերը հանելու գործիք։ Ջիբրու և արջառաց կերը մանրելու ազորիք, եայլն, եայլն։

Ամերիկեան Վաճառատուն ի Ղալաթիա Կոստանդնուպոլսոյ։